

Kde ste, učiteľia?

V petržalských školách chýba na začiatku roka 10 učiteľov I. stupňa a 21 vychovávateľov.

strana 2

Problém v zóne PAAS

Magistrát vysvetľuje, prečo nemôže pod terasou Jungmannova vyberať parkovné ani udeľovať pokuty.

strana 4

Petržalčania objavujú svet za Lužným mostom

Táto oblasť lužných lesov ponúka krásne lesné cyklo chodníky aj niekoľko zaujímavých miest.

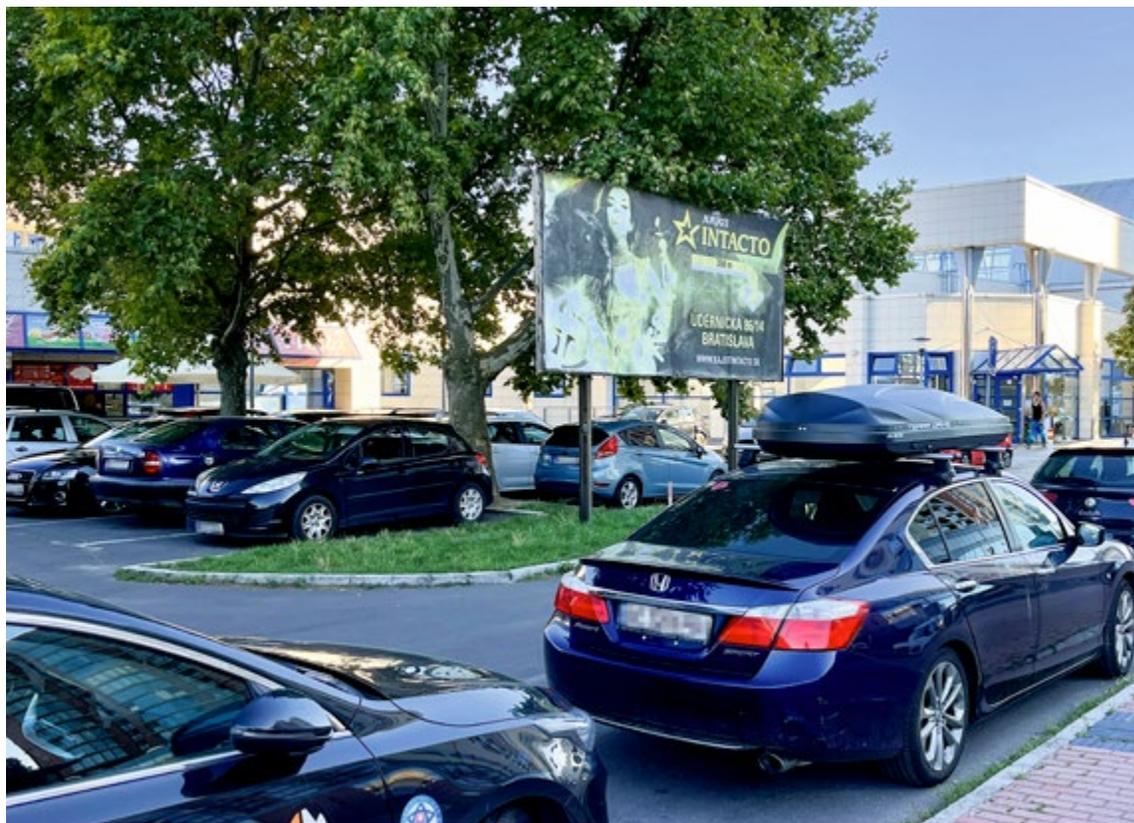
strana 8

Mali by byť parky v Slnčniciach verejné?

„Grilovať a hrať basketbal a futbal k nám chodia partie z celej Petržalky, ale náklady na údržbu parku znášame len my,“ poťažovali sa nám obyvatelky Viladomov.

strana 12

Smutná realita na petržalskej stanici: Denne riešime, kde a či vôbec zaparkujeme

„V susednom Rakúsku spolupracujú železnice s autobusovými spoločnosťami a s obcami či mestami, u nás to vyzerá, akoby si každý riešil len to svoje,“ hovorí opatrovateľka Marta, ktorá dochádza za prácou do Viedne z petržalskej stanice. A vždy sa desí, kde a či vôbec zaparkuje.

„**J**asom Bratislavčanka, z konca Rače, spolu s opatrovateľkami z Vajnôr či Podunajských Biskupíc máme rovnaký problém ako tie, čo dochádzajú z okolitých dedín,“ tvrdí a opisuje svoje každodenné peripetie. „Vlakom o 6.11h ráno do Viedne chodí veľa Slovákov. Väčšina z nás by sa sem MHD tak skoro ráno dostala len ťažko, tak chodíme na stanicu autom. Je to jediná možnosť. Avšak na modrých boxoch môžeme po zaregistrovaní sa do petržalského systému parkovať len od 7h do 18h. Lenže my prichádzame o šiestej ráno a vraciame sa neraz až o ôsmej večer. Tie hodiny by sme si aj doplatili, ale nedá sa. A te-

raz si predstavte si, že po 12-hodinovej šichte si večer nájdete na aute papuču. Niektoré z nás preto vozia ráno manželka alebo synovia a večer sa vracajú domov MHD a vlakmi. My, čo takú možnosť nemáme, parkujeme ako petržalskí nerezidenti po okraji málo využívanvej Röntgenovej, ktorá je súběžná so železničnou traťou. Nedávno som tam však našla info tabule, že aj na nej budú malovať rezidentské boxy. Tak som hľadala ďalšie riešenie. Na magistráte mi radili, aby som zaparkovala na odstavnom parkovisku na Macharovej. Potrebujem však vybehnúť na viadukt, počkať na autobus a odviezť sa dve zástavky. Lenže na

tejto trase sa ako žena vôbec necítim bezpečne. Nevieť si to predstaviť za tmy. A keď bude parkovisko na Macharovej plné, čo urobím? Vlak musím stihnúť, lebo prídem o prácu.“ (Na parkovisku na Macharovej pribudne o niekoľko mesiacov rampa a bude pre nerezidentov cez deň s poplatením. V noci tam budú môcť parkovať len rezidenti, pozn.red.)

Opatrovateľky si môžu nateraz sčasti vydýchnuť. Ako nás informovali na petržalskom úrade, napokon sa rozhodli boxy na Röntgenovej od viaduktu k železničnej stanici nemalovať, pretože je predpoklad, že nikto z rezidentov nebude parkovať vzadu pri stanici. Po zavedení PAAS aj v tejto lokalite, však bude možné, podobne ako na Dvoroch 4 parkovať len v legálnych „bielych“ boxoch, Bratislavčania (aj nezaznôvaní Petržalčania) budú mať na bonusovú kartu bezplatné státie dva hodiny denne, ostatní si budú platiť hodinovú sadzbu.

Pokračovanie na strane 6 ►

Slovo šéfredaktorky

Majte pre učiteľov pekné slová

Desiatky petržalských prváčikov nespoznali v prvý školský deň svoju pani učiteľku. Je mi to ľúto, najmä v kontexte vlastných spomienok. Pamätám si, v akom očakávaní bola moja dcéra, keď mala ísť po prvý raz do školy. Priznávam, ja tiež. Kto už doma „bojoval“ s prvými písmenami, vie, že mat prvú učiteľku láskavú a trpezlivú, je najviac. My sme na Pankúchovej „získali“ poklad - Elišku Zelenovú. Dcéra sa do školy tešila a ja som jej za to dodnes vďačná. Vždy, keď ju stretnem, mám na tvári úsmev, pretože sa mi spája s krásnymi spomienkami. Želám všetkým malým prváčikom, aby mali šťastie na niekoho podobného. A to čo najskôr.

Učitelia sa však v Bratislave do škôl nehrnú. Dávajú prednosť práci, ktorá im zabezpečí finančné dôstojnejší život. Občas som bola svedkom „spravidlivého“ hnevu rodiča smerovaného na učiteľa a dumám nad tým, že to možno nie je len o výplate. Učiteľom sa nakladá čoraz viac. Zo strany školy, detí, aj zo strany rodičov. Na rozdiel od minulosti, ťahajú za kratší koniec. Aj preto začínajú byť ohrozeným druhom.

Ich finančné ohodnotenie v moci nemáme, ale niečo môžeme. Nepodrávať ich autoritu pred deťmi, a občas ich pochváliť. Aj verejne. Pekné slovo totiž potrebujú rovnako ako ich žiaci.

Ingrid Jarunková

Aj tento rok chýbajú učiteľia

K 30. 8. 2022 chýbalo v jedenástich petržalských základných školách 37 pedagogických zamestnancov a dvaja odborní zamestnanci.

Konkrétne 10 učiteľov I. stupňa, 21 vychovávateľov, dvaja učiteľia anglického jazyka, jeden učiteľ nemeckého jazyka, dvaja učiteľia matematiky, jeden učiteľ informatiky, jeden školský psychológ a jeden špeciálny pedagóg.

„Chýbajúci zamestnanci v školách sú problémom na celom Slovensku, obzvlášť v Bratislavskom kraji,“ povedala pre banoviny.sk hovorkyňa Petržalky Mária Halašková. „Situáciu s nedostatkom personálu riaditeľia riešia individuálne oslovaním potenciálnych kolegov a ich motivovaním viacerými benefitmi, ktoré mestská časť

ponúka. Okrem toho platí, že inzeráty na voľné pracovné miesta v školstve sa snažíme okrem webu, proaktívne zverejňovať aj na pracovnom portáli Profesia, na sociálnych sieťach, cez našu mobilnú aplikáciu a najmä osobne prostredníctvom súčasných kolegov.“

Mestská časť je zriaďovateľom 11 základných a čoskoro 27 materských škôl. Aby do nich zabezpečila pedagogických aj nepedagogických zamestnancov, snaží sa ich motivovať rôznymi benefitmi. Náborovým príspevkom od 550 do 1000 eur v závislosti od vykonávanej pozície.

Ubytováním v nájomných bytoch či v izbách stredoškolského internátu na Vranovskej ulici. „Najnovšie rekonštruujeme aj garzónky na Medvedovej, ktoré sú prioritne určené pre učiteľov. Aktuálne sú aj byty na Ul. Ondreja Štefánka plne obsadené, voľné sú však izby na Vranovskej,“ informuje hovorkyňa. Benefitom sú aj bezplatné jazykové kurzy, o ktoré je veľký záujem. „Zapojením sa do našich projektov môžu tiež najlepší pedagogickí a odborní zamestnanci verejných petržalských škôl získať mesačne o 130 eur v čistom viac k výplate. Snažíme sa takto odmeniť najlepších a najaktívnejších učiteľov, ktorí svojím prístupom motivujú aj ďalších kolegov.“ dodala. (ac)

foto: MČ Petržalka

Chcete byť členom volebnej komisie?

V sobotu 29. októbra budeme vo voľbách voliť zástupcov samospráv na komunálnej i župnej úrovni. Chcete to zažiť na vlastnej koži?

Prihláste sa za členov okrskových volebných komisií. Petržalka do svojich 95 okrskov potrebuje stovky členov komisií, ktorých úlohou bude vydávať hlasovacie lístky, poskytovať informácie voličom k spôsobu hlasovania či sčítavať hlasy po uzavretí volebných miestností. Za členstvo v komisii dostanete honorár, v porovnaní s minulými rokmi bude dvojnásobný.

Stačí kliknúť na web volby.petrzalka.sk, vyplniť potrebné údaje v registračnom formulári a zvoliť si vami preferované volebné miestnosti. Podmienkou členstva vo volebnej komisii je trvalý pobyt v Slovenskej republike, spôsobilosť na právne úkony a vek viac ako 18 rokov. (mh)

S „čiernymi skládkami“ sa dá bojovať na rôznych úrovniach. Nezatvárajme pred odpadom v prírode oči.

Čo s nelegálnymi skládkami vo verejných priestranstvách? Čo všetko môže urobiť samospráva pre čistotu v našej lokalite? Ako sa môžu angažovať samotní obyvatelia Petržalky a zlepšovať tak situáciu v oblasti čistoty priamo v našom susedstve? Na tom, že odpad do prírody alebo na verejné priestranstvo nepatrí, sa zhodneme takmer všetci. Výnimkou sú ľudia, ktorým ochrana životného prostredia nič nehovorí. Výsledkom konania týchto ľudí, častokrát našich susedov, sú neestetické skládky z prebábok bytov, nebytových priestorov a skládky komunálnych odpadov v blízkosti našich domov.

Lenka a Jakub o tom vedia svoje. Téma nelegálnych skládok odpadu sa venujú už roky, hoci každý z inej pozície. Lenka, ktorá pracovala 13 rokov na petržalskom miestnom úrade, z čoho 7 rokov ako vedúca referátu čistoty a poriadku a Jakub ako občiansky aktivista – dobrovoľník, venujúci sa odstraňovaniu skládok odpadu. Podarilo sa im spojiť skúsenosti s odhodlaním a vďaka tomu sa podarilo odťažiť Petržalku o nemalé množstvo nezákonne uloženého odpadu.

„Je potrebné si uvedomiť, že aj bežný obyvateľ Petržalky má veľa možností, ako reagovať pri zistení nezákonne uloženého odpadu,“ uvádza Lenka Milincá.

V oblasti čistoty verejných priestorov sa dá urobiť veľa. Každý podnet sa dá nahlásiť cez dostupné komunikačné kanály, a je ich naozaj veľa, dokonca existujú na tento účel aj vieraceré aplikácie, prípadne webové stránky, zamerané iba na zbieranie podnetov. Taktiež je možné nahlásiť nezákonne uložený odpad priamo samospráve.

Pri súkromných pozemkoch to, žiaľ, nie je tak jednoduché ako pri tých, ktoré má v správe mestská časť. Vlastníkov súkromných pozemkov môže mestská časť vyzvať k odstráneniu odpadu, alebo postúpi vec na riešenie Okresnému úradu životného prostredia. Ten začne zdĺhavé konanie, v ktorom sa zisťuje, kto odpad nezákonne na pozemok uložil. Áno, hádate správne, toto konanie končí až na veľmi malé percento prípadov tak, že páchatela nie

je možné identifikovať. Následne podľa typu odpadu určí Okresný úrad životného prostredia subjekt, zodpovedný za jeho odstránenie. Vo väčšine prípadov, kedy ide o komunálny odpad, je to práve obec a znamená to navýšenie finančných prostriedkov, ktoré by sa dali využiť inak ako na sanáciu skládok odpadu zo súkromných pozemkov.

Dá sa však zakročiť aj rýchlejšie, ale je to predovšetkým vec spolupráce,“ dodáva Lenka Milincá, ktorá vidí výhody v spájaní sa rôznymi subjektami, samosprávami a dobrovoľníkmi s cieľom vyriešenia stavu nelegálnych (čiernych skládok) na verejnom priestranstve.

Vďaka spolupráci sa miestnym iniciatívam, či združeniam podarilo iba minulý rok v Petržalke vyzbierať viac ako 1 000 vriec odpadu, zaplniť viac ako 10 veľkokapacitných kontajnerov, čím z Petržalky zmizlo viac ako 100m³ odpadu.

Ako uvádza Jakub Kuruc, ktorý bol tiež zamestnancom na miestnom úrade v Petržalke a o tému čistoty verejných priestranstiev sa zaujíma takmer 10 rokov ako občiansky aktivista. „Je dobré, že ľudia sa začínajú viac a viac zaujímať o stav verejných priestranstiev v lokalitách, kde žijú.“ Vďaka tomu vznikajú rôzne komunitné skupiny, ktoré sa iniciatívne púšťajú do verejnoprospešných aktivít vo svojom okolí. Vidieť to pri aktivitách, ktoré často Jakub organizuje. Spája tak príjemné s užitočným, kedy vie ako aktivista zasiahnuť napr. tam, kde hrozia zdĺhavé časové prietahy pri určovaní osôb zodpovedných

za nezákonne uložený odpad.

Jakub zároveň dodáva, že v tejto veci je potrebná aj edukácia, „a to bez rozdielu, či ide o deti v školskom/predškolskom veku alebo už pracujúcich Petržalčanov.“

Lenka a Jakub spolupracovali aj na strategickom dokumente miestnej samosprávy „Nelegálne skládky na území mestskej časti Bratislava-Petržalka a predpokladané náklady na ich sanáciu“, kde zmonitorovali výskyt „čiernych skládok“ na celom území Petržalky. Vedia si však predstaviť aj ďalšiu spoluprácu v tejto oblasti, a to napr. pri riešení preventívnych opatrení v lokalitách, kde prichádza k opakovanému znečisťovaniu. Tému čistoty a starostlivosti na verejných priestranstvách chcú zastrešovať aj z pozície miestnych poslancov, na miesta ktorých budú v tohtoročných komunálnych voľbách kandidovať za koalíciu Team Bratislava, Sloboda a Solidarita, Progressívne Slovensko.

Bicykluj Petržalka!

Naša Petržalka je často označovaná za „betónovú džungľu“ Bratislavy. Panelák na paneláku. Veľa betónu. Veľa ľudí.

Opak je však pravdou. Petržalka je krásna s množstvom zelene, vodných plôch (Chorvátske rameno, obľúbený Draždiak) a voľného priestoru pre ďalší komunitný rozvoj. Nechýbajú ani chodníky a cyklochodníky lemované naprieč celou mestskou časťou. Bicyklom sa dostanem relatívne pohodlne z Nového mosta cez petržalské korzo. Odtiaľ prichodom na Rusovskú cestu priamo do srdca Petržalky, ktoré prebicyklujem pozdĺž Chorvátskeho ramena až na južný cíp mesta k Slnecniciam. Lenže má to háčik.

Trasy by boli, akurát ich kvalita je podstatne horšia. Ako príklad uvediem nebezpečný úsek Rusovskej cesty smerom z Petržalského korza, kde

som bol svedkom nejednej dopravnej kolízie. Trasa má nevhodný sklon (nad 15 percent), na výstup do kopca je potrebné vynaložiť obrovskú energiu a jazda z kopca, pokiaľ nemáte skúsenosti z horňatých etáp Tour de France je na samovražednej úrovni. O betónovom povrchu z konca 70-tych rokov minulého storočia ani hovoriť nebudem. Takýchto úsekov je v Petržalke, bohužiaľ, nespočetne veľa.

Suma sumárum chýbajú kvalitné a hlavne bezpečné cyklotrasy. S mojím synčekom po petržalských trasách nejazdím. Jednoducho sa bojím o jeho bezpečnosť.

Túto situáciu chceme s naším tímom zmeniť. Veľa sa toho za posledné štyri roky podarilo. Tému cyklotrás v Petržalke momentálne zastrešuje mestský poslanec Tomáš Palkovič, ktorý jej venoval nespočetné množstvo energie na miestnom ale aj mestskom zastupiteľstve. Vďaka nemu a ďalším poslan-

com sa prijalo niekoľko poslancových uznesení, na základe ktorých vznikli projekty, ale aj reálne cyklotrasy.

Som nesmierne rád, že môžem po Tomášovi prebrať pochodňu a ďalej riešiť rozvoj cyklo-infraštruktúry v Petržalke. Týmto by som mu chcel poďakovať za podporu!

Aktuálne pripravujeme viacero projektov, niektoré sú v štádiu získavania povolení, niektoré sa ešte kreslia. Každopádne máme plán, máme nástroje a nezačínáme od nuly, ako mnohí naši kolegovia a kolegyně pred štyrmi rokmi. Myslím si, že za štyri roky dokážeme Petržalku prekrásiť na mestskú časť, kde sa rodiny s deťmi pohodlne a hlavne bezpečne dostanú na bicykloch do všetkých zákutí „betónovej džungle.“ Dá sa to!

Adam Sarlós, Váš kandidát do miestneho a mestského zastupiteľstva v Petržalke

NAŠE SLUŽBY

- Kompletná servisná prehliadka vozidla
  - Kontrola vozidla pred kúpou
  - Príprava a vykonanie STK a emisnej kontroly
- Výmena motorových olejov
  - Pneuservis
  - Test tlmičov a brzd
  - Výmena brzdovej a chladiacej kvapaliny
- Výmena olejov manuálnych prevodoviek
- Nastavenie geometrie vozidla
  - Údržba autoklimatizácie
- Diagnostika elektroniky vozidla
- Predaj a výmena akumulátorov
- Mechanické opravy: rozvody, spojky, brzdy...
- Odborná montáž ťažných zariadení
  - Klampiárske a lakovnicke práce
  - AUTOSKLO – opravy a výmeny

SERVIS A OPRAVY VŠETKYCH ZNACIEK

**ZUBNÁ AMBULANCIA
AMBULANCIA
STOMATOCHIRURGIE
A IMPLANTOLÓGIE**

oznamuje zmenu pracovnej doby od 15-21h

OŠETRÍME KAŽDÉHO, KTO NÁM ZAVOLÁ

0905662407

STROMOVÁ 16, BA KRAMÁRE

Servis a opravy PC a servis WiFi sietí

Vladimir Hutta AATUH

0915 720 730

atuh@centrum.sk

www.aatuh.sk

Opravujeme PC aj u Vás doma

Dodávateľ: NIVEL PLUS s.r.o., Ivánska cesta 2D, 821 04 Bratislava, IČO: 35 712 058

Objednávateľ: Jakub Kuruc, M. Curie Školodovskej 23, 851 04 Bratislava

Pod terasou Jungmannova mesto nemôže vyberať pokuty

Prvým problémom je odbočovanie z Rusovskej cesty v smere od Mosta SNP na Jantárovu ulicu, a zároveň do jednosmerky k bytovkám na Jungmannovej ulici. Nie je tam osobitný odbočovací pruh, takže hrozia kolízie. Preto nezostala táto jednosmerka zachovaná ako výjazdová, ale po zaregulovaní zóny sa zmenila na vjazdovú?

Aby bolo možné v zóne vyznačiť čo najviac legálnych parkovacích miest, niektoré ulice bolo nutné zjednosmerovať. To je aj prípad Jungmannovej, kde vďaka zjednosmerovaniu jedného krátkeho úseku, bolo možné vyznačiť viac parkovacích miest. Ak by tento úsek zostal obojsmerný, tieto miesta by tam nebolo možné legálne vyznačiť z dôvodu nedostatočnej šírky cesty. Preto je teraz potrebné v smere z Mos-

ta SNP cez Rusovskú cestu sa otočiť a vrátiť sa na Jantárovu. Po novom je pre vjazd do tejto časti Jungmannovej/Vlastenecké nám. nutné odbočiť z Jantárovej v smere od Farského/Bosákova. Čiže ísť z Mosta SNP na Einsteinovu, odbočiť na Černyševského a prísť na začiatok Jungmannovej/Vlastenecké nám. realizovať cez Jantárovú. Alebo v smere z Mosta SNP cez Rusovskú cestu je nutné po odbočení na Jantárovú neskôr sa otočiť a vrátiť sa po Jantárovej v opačnom smere. Zjednosmerovanie na Jungmannovej bolo zvolené práve v tomto smere, pretože kým z Jungmannovej sa dá odbočiť na Rusovskú len doprava, z Vavilovovej sa dá ísť všetkými smermi. Zároveň platí, že celý úsek vrátane spomínanej križovatky na Rusovskej sa bude prerábať v rámci pripravovanej samostatnej investície.

V čísle 7 Petržalských novín sme informovali o problémoch obyvateľov Dvorov 4 na Jungmannovej po zavedení PAAS. Reaguje hovorkyňa magistrátu Dagmar Schmucková.

Ludí z Jungmannovej hnevá aj parkovanie pod terasou bytovky. Nerezidenti na nich parkujú zadarmo. Pokutové lístky im však na autá nedávajú.

Zavádzanie PAAS pre mesto znamená aj kompletnú majetkovú analýzu všetkých ciest v zóne. Musíme preveriť, či sú naše alebo v správe mestskej časti, prípadne majú iného vlastníka. Takéto „upratovanie“ je nevyhnutné. Je to zložitý problém, keďže ho celých tridsať rokov mesto neriešilo. V prípade parkovania pod terasou bytovky na Jungmannovej práve kvôli vyjasňovaniu vlastníckeho vzťahu k chodníku, tam zatiaľ nemôžeme regulovať parkovanie, vyberať parkovné a teda ani udeľovať pokuty.

(ac, in) foto: in

Prečo to musí vyriešiť až požiar?

Vo vnútrobloku na Znievskej už 10 rokov chátrajú budovy bývalej škôlky a Strednej školy obchodu a podnikania. Večer sa odtiaľ pravidelne ozýva vresk asociálov, miestni sem často volajú policajtov. Koncom augusta tam už po niekoľký raz horelo.

Vnútroblok je pekný, len v lete je to tam doslova nebezpečná zóna. Je to o to smutnejšie, že sa areál nachádza v tesnej blízkosti ZŠ Budatínska a detských ihrísk. Po okamžitej asanácii, aby sa predišlo ďalšiemu požiaru, volala už minulý rok jedna z poslankyň. Nedočkala sa. Župa, ktorej budova na Znievskej 2-4 patrí, už v roku 2020 informovala, že má pripravenú architektonickú štúdiu premeny priestoru na centrum pre dospelých autistov a pripravuje projektovú dokumentáciu.

(pn)

foto: Marian Dekan

Reagujú na vaše podnety

Petržalský stavebný úrad zaslal výzvy vlastníkom terasy v úseku Blagoevova 2-24, Gessayova 47 a Znievska 1-11.

V prípade Blagoevovej bolo zistené statické porušenie na niektorých miestach stavby, obnaženosť časti výstuže a kotviacich prvkov, čím hrozí jej pád. Zistená bola tiež poškodená pochôdzna vrstva terasy. V prípade Gessayovej bolo zistené statické porušenie časti zábradlia terasy a jeho posunutie v časti atiky a kotvia-

cich prvkov. V prípade Znievskej sú problémom časti zábradlí schodísk, ktoré vykazujú koróziou poškodené kotvenia. Poškodená je tiež nášlapná vrstva schodísk, pričom je miestami obnažená oceľová výstuž. Obhliadky na predmetných pochôdznych terasách vykonala mestská časť na základe podnetov od občanov.

Samospráva opravuje tie terasy a ich časti, ktoré má v správe. Napríklad na Rovniankovej 16 či sídlisko na Beňadickej 5-7. Naplánované má tiež opravu fasády terasy na Rovniankovej 14 a 16 či schodov na terasu na Fedinovej 2.

(tasr)

Kde nájdete Cvičko?

Nové workoutové ihriská nájdete na šiestich miestach popri Dunaji, tri sú v Petržalke.

Cvičko Lanfranconi, Cvičko Nábřežie, Cvičko Most SNP, Cvičko Promenáda, Cvičko Tyršák a Cvičko Apollo sú spojené bežeckými okruhmi. Na všetkých sú umiestnené info tabule s popisom a tipmi, ako správne cvičiť. Na stránke cvicko.sk však nájdete aj video tréningy s rôznymi stupňami obtiažnosti od renomovaného trénera Maroša Molnára, ambasadora amatérskeho športu v Bratislave.

(pn)

Stop dlhodobému parkovaniu

Od utorka 23. 8. je na Tyršovom nábřeží nový režim parkovania.

Mesto zaviedlo spoplatnenie krátkodobého parkovania hodinovou sadzbou. Cez pracovné dni v čase od 7.00 do 17.00 h sú prvé dve hodiny parkovania zdarma, každá ďalšia hodina je spoplatnená dvoma eurami. Rovnako zadarmo sú prvé dve hodiny parkovania aj cez pracovné dni v čase od 17.00 do 22.00 h, ako aj cez víkendy a sviatky, keď je plocha návštevníkmi najviac využívaná. Následne je každá hodina spoplatnená sadzbou jedno euro. Bezplatné parkovanie je možné v čase od 22.00 do 7.00 h nasledujúceho dňa. „Nový režim je nastavený tak, aby slúžil prioritne návštevníkom nábřežia a Sadu Janka Kráľa a minimalizoval dlhodobé parkovanie,“ konštatuje bratislavský magistrát.

(tasr)

Bratislava/Petržalka ako miesto, kde chcete bývať

Keď som sa pred niekoľkými rokmi sťahoval do Bratislavy (konkrétne do Petržalky), ako mnoho iných, mal som neskrývané obavy. Chýbajúce záemie, nerozvinuté spoločenské kontakty a do toho stereotypy a predsudky spojené s Petržalkou. Stále však platí, že je lepšie raz osobne zažiť, než stokrát počuť či čítať, a potvrdilo sa to aj u mňa. Po niekoľkých rokoch bývania a zažívania petržalskej reality môžem s pokojným svedomím vyhlásiť, že Petržalka sa stala druhým domovom nielen pre mňa, ale aj pre mojich blízkych a že sme nikdy neolutovali naše rozhodnutie stať sa obyvateľmi tejto mestskej časti i Bratislavy ako takej.

ne bohatého kultúrneho dedičstva, na Bratislavu môžeme byť právom hrdí. Bratislava i jej mestské časti totiž majú čo ponúknuť tak svojim obyvateľom, ako aj návštevníkom a bola by nesmierna škoda nevyužívať tento potenciál naplno.

Fungovanie samosprávy v takomto meste však má nevyhnutne svoje špecifiká a je dôležité, aby mestské časti i mesto ako celok ťahali za jeden povraz. Ako občan riadne platiaci dane totiž v prvom rade očakávam kvalitné služby a nie nejaké zbytočné „politické divadlo“. To je jeden z hlavných dôvodov, prečo som sa rozhodol spolupracovať s Teamom Bratislava a uchádzať sa o zvolenie za poslanca mestského zastupiteľstva Bratislavy i miestneho zastupiteľstva v Petržalke. Považujem pritom za mimoriadne dôležité, že došlo k vytvoreniu koalície (Team Bratislava – Sloboda a Solidarita – Program Slovensko), ktorá má záujem spravovať veci verejné nielen na úrovni mesta, ale aj na úrovni mestských častí

a tiež na úrovni regionálnej samosprávy. Bratislavský samosprávny kraj sa totiž vo veľkom rozsahu prekrýva s mestom Bratislava a tak platí, že na jednom území rozhodujú hneď viacerí politickí reprezentanti. A aj zdravý sedliacky rozum každému voličovi napovie, že ak sa títo nebudú vedieť dohodnúť a namiesto spoločnej práce budú venovať energiu politickému súpereniu, trpieť bude Bratislava, jej jednotlivé mestské časti a následne ich obyvatelia.

Nepatrím medzi známe či populárne tváre, no ponúkam svoju expertízu, skúsenosti, energiu a odhodlanie – aby Bratislava (a v mojom prípade aj Petržalka) ponúkala svojim obyvateľom i návštevníkom kvalitné služby a aby bola miestom, kde chcete bývať.

Daniel Klimovský

Váš kandidát do mestského zastupiteľstva Bratislavy i miestneho zastupiteľstva v Petržalke

Ešte zelenšia

Petržalka je mi celoživotným domovom. Ako malý som z detskej izby videl prach a asfalt. Dnes mám 40 a z toho istého okna vidím stromy. Vyrástli sme spolu. Betónová džungľa sa zmenila na džungľu zelenú. Nie však všade. A to sú moje priority, aby...:

- 1) bola naša štvrť ešte zelenšia, zodpovedne pripravená na budúcnosť v klimatickej zmene
- 2) sme bezpečne zrekonštruovali zastaralé terasy panelákov
- 3) sme podporili vznik komunitných záhrad - miest nových susedských stretnutí, kde by sme si mohli dostupne pestovať vlastnú úrodu

Som Michal Sabo, hrdý Petržalčan, environmentálny aktivista, ex-moderátor, spoluniciátor prvej slovenskej klimatickej petície #klimatapotrebuje, ktorú podpisom podporilo vyše 120-tisíc ľudí a Váš zelený kandidát do miestneho, mestského a župného zastupiteľstva.

ČLOVEK, KTORÝ ZMENIL SVET

TÉMY PREDNÁŠOK ▼
Prednáša Pavel Moudrý

- 1 ZMENA OD VEČNOSTI DO ČASNOSTI
- 2 ZMENA NA SVADBE
- 3 ZMENA SRDCA
- 4 ZMENA VÁŽENÉHO MUŽA

PETRŽALKA vždy o 18:00 hod.

každý UTOROK od 6. 9. - 13. 12.
Wolkrova 4 (v zasadačke na prízemí)

DÚBRAVKA vždy o 19:00 hod.

každú STREDU od 7. 9. - 14. 12.
M. Schneidera - Trnavského 2/A

Vstup voľný

INFORMÁCIE: 0907 630 349 | bratislava.dotknisaneba.sk

Môžete sa tešiť na ďalšie témy.

► Pokračovanie zo strany 1

Čo na to Železnice SR?

Je teda najvyšší čas, aby sa o komfort svojich klientov, ktorí denne cestujú vlakmi, začali zaujímať Železnice SR. Komunikujú s mestskou časťou a mestom a snažia sa nájsť riešenie pre svojich zákazníkov? „Pri parkovacej politike v Bratislave máme za to, že podmienky pre občanov má vytvárať samospráva,“ tvrdí hovorkyňa ŽSR Ria Feik Achbergerová a dodáva, že na spoluprácu železnice oslovené neboli. „Úlohou ŽSR je zabezpečenie bezpečnosti infraštruktúry. Vytvorenie miest na parkovanie je akýmsi prídruženým produktom, ktorý sa vytvoril pri železničných staniách na zvýšenie atraktívnosti ekologickej formy dopravy.“

No minimálne na petržalskej stanici to platí doslova. ŽSR majú neďaleko hlavného vchodu malé parkovisko. To však býva permanentne plné. Nik nekontroluje, či cestujúcimi. „Keď prichá-

▲ Parkovisko na Macharovej v zóne PAAS je zatiaľ bezplatné. O niekoľko týždňov by však na ňom mala pribudnúť rampa a pre nerezidentov bude cez deň spoplatnené.

dzam ráno o 5.30 h, parkovisko je plné. Neslúži pre cestujúcich. Parkujú tu stále tie isté autá. Raz mi jeden pán dokonca povedal, že sa mu nechce trepať do garáží Vienna Gate, tak parkuje tu,“ hovorí Marta.

„ŽSR ako správca pozemku vo vlastníctve štátu sa v minulosti pokúšal o zavedenie spoplatnenia parkovacej plochy, čo sa nestrelilo s pochopením u cestujúcej verejnosti, preto sme od tohto kroku ustúpili,“ reago-

▲ Nerezidenti dochádzajúci do práce vlakom parkujú zatiaľ na Röntgenovej. Je to však len dočasné riešenie.

vala hovorkyňa. Neuvažovali aspoň, žeby zabezpečili, aby na ploche parkovali len ľudia s platným cestovným lístkom? „Toto nie je v technických možnostiach ŽSR.“

Železničná stanica Petržalka má podzemné parkovisko pre viac ako sto áut. Roky je však neprístupné.

„Parkovisko pod železničnou stanicou nezodpovedá súčasným technickým normám, rovnako je v zlom technickom stave,“ pokračuje Ria Feik Achbergerová a spomína ležatú kanalizáciu, priesaky vody a nefunkčnú bránu. Dodáva však, že momentálne sa pripravuje investičné zadanie na rekonštrukciu petržalskej železničnej stanice, ktorého súčasťou je aj rekonštrukcia podzemného parkoviska a odstránenie technických nedostatkov. „Pre sfunkčne-

vala parkoviska bude následne potrebné aj preprojektovanie parkovacích miest tak, aby zodpovedali súčasným štandardom.“

Riešením dovedy je teda už len vonkajšie parkovisko. „ŽSR nevidiajú pozemok v blízkosti stanice Petržalka, ktorý by mohol splňať parametre na odstavné parkovisko,“ odpovedá hovorkyňa. V tesnej blízkosti stanice také pozemky sú, ale tie patria súkromnému developerovi. Zostávajú mestské plochy na druhej strane podchodu. „Reguláciu PAAS v tejto časti Petržalky ešte len pripravujeme, v rámci priprav budeme, samozrejme, so ŽSR komunikovať,“ reagovala hovorkyňa magistrátu Dagmar Schmucková. (in)

foto: Marian Dekan, Matúš Husár

PETER MAJTÁN: Ponúkam témy, v ktorých som doma

Bezpečnostný analytik Peter Majtán. Tvár spojená s verejnoprávnou televíznou obrazovkou, meno známe a rešpektované v odbornej verejnosti. V investigatívnom a veľmi populárnom seriáli Mafiáni, ktorý po prvý raz odvysielala RTVS pred siedmimi rokmi a aj aktuálne ho reprizuje, odhaľuje úskalia organizovaného zločinu. Za sebou má pôsobenie vo vysokých riadiacich, aj verejných funkciách. Svoje znalosti, vedomosti i skúsenosti nielen v oblasti bezpečnosti sa rozhodol ponúknuť Petržalke. O dôveru Petržalčanov sa bude uchádzať v otóbrových voľbách ako poslanec miestnej, mestskej i krajskej samosprávy.

Ľudia vás poznajú z televíznej obrazovky ako popisujete a komentujete tienisté stránky zločinu na Slovensku. Čo vám táto skúsenosť dala? - Desiat rokov som pôsobil v policajných zložkách, ktoré

odhaľovali trestnú činnosť spájanú s podsvetím, vysoko sofistikovanou kriminalitou i organizovaným zločinom. Dá sa povedať, že som bol dvadsať metrov od epicentra, priamo od tohto diania. Bola to pre mňa veľká skúsenosť zažiť to, byť pri odhaľovaní zložitých štruktúr, fungovania schém. Mafia je zlo a na to sme mali poukázať v seriáli. Najskôr som spolupracoval len na scenári Mafiánov a zhodou náhod som sa dostal až na obrazovku. Nikto nepredpokladal, že to bude taký trhák a bude to mať takú vysokú sledovanosť. Ľudia ma zrazu začali spoznávať na ulici. Z expresného tankovania na čerpacej stanici bola niekedy aj hodina debát. Keďže pumpári boli často svedkami týchto zločinov, ohromne ich zaujímali detaily, špekty, zaujímavosti. A hoci oneskorene, veľa som sa od nich dozvedel.

Imidž z obrazovky v porovnaní so súčasnosťou ste trochu zmenili. A nielen to. Vaše bilbor-

dy po Petržalke odkazujú, že idete kandidovať v regionálnych voľbách. Prečo také rozhodnutie? - Nadobudol som pocit, že po rokoch v bezpečnostných zložkách, vo vysokých riadiacich funkciách doma i v zahraničí chcem svoje skúsenosti a nadhľad ponúknuť ľuďom a duplom v Petržalke a za Petržalku. A ponúknuť to v témach, v ktorých viem byť nápomocný a v ktorých som odborne, profesijne i ľudsky doma.

Prečo práve Petržalka?

- Petržalka je moja srdcová záležitosť, tu som doma. Tu som sa narodil, vyrastal na dostižke, na Námestí hraničiarov, tu som začal chodiť do školy, všetkých kamarátov mám z okolia od Zrkadlového hája. Prvé bicyklovanie, prvé lásky, rôzne krúžky, socializácia. To všetko sa odohrávalo v Petržalke.

Na bilborde máte napísané – bezpečná Petržalka. Je Petržalka bezpečná? - Prvoradé pre Petržalčanov

je pocit, že tam, kde žijú, sa cítia bezpečne. A teda systém musí fungovať tak, aby vyvrheli nemali odvahu, ale mali obavu z páchania trestnej činnosti. A v tomto by mohla byť Petržalka vzorom pre celé Slovensko. Treba mechanizmy nastaviť tak, aby boli funkčné a prospešné pre všetkých ľudí. Aby sa nebáli v noci ísť na ulicu, prejsť cez vchod, aby sa všetko nemuselo držať pod nejakým veľkým zámkom. Dnes máme technológie, ktoré tomu dokážu pomôcť. Obyvatelia Petržalky sú najdôležitejší a do diania v mestskej časti ich musíme viac zatiahnuť. Vieme z Petržalky spraviť ešte bezpečnejšie miesto na život.

Ako vidíte Petržalku, jej potreby, infraštruktúru, rozvoj i nedostatky dnes?

- Petržalka sa prebúdzá. Stáva sa dobrou, modernou časťou Bratislavy a je vyhľadávané miesto na plnohodnotný život. Pôvodne bola postavená pre mladé rodiny, mladých ľudí.

A dnes sa môže pochváliť dostatkom materských škôl. Starosta Hrčka splnil sľub, aby každé dieťa umiestnil do jasí či škôlky. Ak je cieľ, a zmysluplný, cesta sa nájde.

Ako podľa vás môžu spolupracovať všetky tri formy samospráv na území Bratislavského kraja – teda miestna, mestská, aj krajská?

- Mňa by zaujímalo, prečo štát doteraz nespojíl komunálne i regionálne voľby na jeden deň. Prečo sú spoločné voľby 29. október 2022 tak trochu len zhodou náhod? Tu nejde o mňa, či kandidujem za poslanca v Petržalke, meste Bratislava či vo VÚC. Podstatné je, že mnohé z kompetencií a úloh týchto samospráv sa prekrývajú. Školstvo sa rieši aj na miestnej úrovni a stredné školstvo rieši župa. Takisto domovy sociálnych služieb, podpora kultúrnych, športových zariadení, zdravotníctvo, cesty... Sú to spojené nádoby, tak nech o nich ľudia rozhodujú ako o balíku, spolu. Nehovoriac, že spoločné voľby ušetria peniaze a ľudí nestrašíme, neunavujeme obrazne každý rok voľbami, a potom v tom majú zmätok.

ekoistiaren
matadorka

25 % ZĽAVA NA VŠETKY SLUŽBY

ČISTENIE ODEVOV A TEXTÍLIÍ

Akcia platí od 5.9. do 30.9.2022.

ekoistiaren Matadorka, Pri Smaltovni 1, 851 01 Bratislava
tlf: +421 910 100 223, matadorka@ekoistiaren.eu
www.ekoistiaren.eu

green

**BEZPEČNÁ PETRŽALKA
FUNGUJÚCA BRATISLAVA
SILNEJŠÍ KRAJ**

PhDr. JUDr. **PETER MAJTÁN**, PhD.
bezpečnostný analytik

SHE FORNIA
BOHUS KUBER

KDH ZA ĽUDI DOBRÁ VOĽBA

Petržalčania objavujú svet za Lužným mostom

Arcibiskupský kameň

Už prejazd Lužným mostom je zážitkom, keď pod sebou vidíte dunajské ramená, Dunaj aj Zemník. Keď z neho zídete, môžete sa vybrať buď priamo na cyklotrasu do Hamuliakova, alebo doľava smerom do lesa. Tam hneď za závorou nájdete Arcibiskupský kameň.

Na stránke mpba.sk, ktorá mapuje obľúbené miesta Bratislavčanov, sa píše, že hraničný kameň z roku 1784 „oddeľoval arcibiskupský Zakázaný les, čo bola okázalá okrasná záhrada

ostrihomského arcibiskupa Batthyányja siahajúca až po letohrádkov Lieskovec, od panských pozemkov“. Vyzerá ako betónový stĺp, v lese ho ľahko prehládnete. Dlh

tam ležal nepovšimnutý, kým ho ochránari nenašli a nevtýčili. Aktuálne označuje začiatok prírodnej rezervácie Gajc. Informačná tabuľa hovorí, že rezervácia má rozlohu 63 hektárov a dunajské ramená ho do dnešnej podoby sformovali pred 200-300 rokmi. Jej jadro vzniklo v čase extrémnych povodní Dunaja. Cesta lužnými lesmi je asfaltová, na rozdiel od hrádza je tu príjemný chládko a aj keď je vietor, tu vás pred ním chránia stromy. Výhodou sú aj prehľadné turistické značky.

Koncom septembra minulého roka otvorili Lužný most a obyvatelia Petržalky tak získali možnosť dostať sa – nielen - do prírodnej rezervácie Gajc krajšou a kratšou cestou ako doteraz cez Prístavný most. Táto oblasť lužných lesov ponúka krásne lesné cyklo chodníky aj niekoľko zaujímavých miest.

Modlitebné miesto

Len pár desiatok metrov za závorou nájdete pietne miesto s lavičkou. Je príjemné si tu chvíľu v tichu posediť.

Kalinkovská horáreň

Je súkromným majetkom. Ako nám povedala majiteľka, pôvodná budova už neexistuje, zničila ju povodeň v roku 1964. Tú aktuálnu postavil nie-

kdajší horár a zveľadili aktuálni majitelia. Horárni bolo v tejto oblasti asi šesť, podľa majiteľky ich stavali v období prvej svetovej vojny talianski zajatci.

V Kalinkovskej ponúkajú majitelia turistom aj cyklistom domáci med a tinktúru, na jar a na jeseň aj domáce vajcia. Ak by ste šli po modrej značke, dostali by ste sa k horárni na Topoľovom, kde je pre verejnosť aj bufet Na konci sveta.

Prírodná rozhľadňa, hojdačka a kompa

Vrcholom vášho cyklo výletu môže byť čarokrásne miesto pri vode s hojdačkou, rozhľadňou v korunách stromov, na ktorú si trúfne len odvážni a najmä kompa, ktorou sa môžete pomocou

lana prepraviť na druhý breh. K rozhľadni môžete ísť komfortne po hrádza, keď prejdete Bajdelský most, a keď zbadáte oranžový objekt, zleziete do lesa prvou možnou cestičkou. Pekná je však aj poľná cesta na opačnej strane. (in)

foto: Matúš Husár, in

Ako oáza v púšti

Keď vyjdete z lesa a vyberiete sa doľava, pridete až k Bufetu na Konci sveta, ak zabočíte doprava, pridete k bufetu Mini Vyza. Pre tých, ktorí sa vracajú z Hamuliakova aj pre prichádzajúcich od Prístavného mosta, je to oáza v púšti. Najmä, keď fúka a páli slnko. Na rozdiel od rusovskej hrádza sa to totiž na tejto strane bufetmi nehemží.

Cez víkendy je Mini Vyza otvorená od 11.00 h, cez týždeň od 13.00 h. V ponuke je nealko aj pivo, ale aj langoš či pečená klobása. „*Odtedy otvorili Lužný most, chodí k nám viac ľudí, ktorí sú tu po prvý raz. Pýtajú sa, kam sa odiaľto môžu dostať a čo je v okolí možné vidieť,*“ povedal nám jeho veľmi príjemný majiteľ.

RE/MAX
Chcete predat' byt?
Volajte Re/Max
pani Holešová
Tel.č. 0903 314 136

TRIV
BYTY • KANCELÁRIE • TREZORY • KLAVÍRE
ŠTAHOVANIE.sk
NÁKLADNÁ DOPRAVA
EXPORTNÉ BALENIE
SKLADOVANIE

0905 616 329
02/ 6542 2387

Rudolf

Bratislava
pre všetkých

Rudolf Kusý
na primátora
Bratislavy

ZA ĽUDÍ KDH DOBRÁ VOĽBA

Vážený Bratislavčania, milí priatelia,

doteraz nám primátor hovoril, čo sa bude robiť. Vysvetlil nám, čo je správne. Aj to, čo si máme myslieť. O parkovaní, električke pred Slovenským národným divadlom, električke do Petržalky. O tom, že je správne zneprijemňovať bratislavským vodičom život...

V demokracii to ale funguje naopak. Primátor počúva ľudí a rešpektuje ich názor. Ako starosta sa v Bratislave snažím 12 rokov ľudí počúvať a postupne robiť to, čo potrebujú. Nebojím sa bojovať za záujmy Bratislavčanov. Občas idem aj na hranu rizika a niekto, ako oligarcha Široký, sa mi za to odmení špeciálne znečistenou celou iba pre mňa.

Primátor musí rešpektovať všetkých Bratislavčanov. Starých, aj mladých, liberálov, aj veriacich, vodičov, aj chodcov či cyklistov. Bratislava patrí všetkým. **A primátor by tu mal byť pre všetkých. Aj pre Vás.**

Takým primátorom chcem byť.
Lebo pre mňa sú mojím tímom všetci Bratislavčania.

Váš Rudolf Kusý

Ozbrojevatel: DOBRÁ VOĽBA a Unerment Jarošova 296/1, 8303 Bratislava-Nové Mesto
Dodávateľ: Temper Communication, s.r.o. Na Blahovce 6, 150 00 Praha 5, Česká republika, IČO: 29043620

Chcete Bratislavu pre všetkých? Máte skúsenosť, o ktorú sa chcete so mnou podeliť alebo sa stať dobrovoľníkom? Napíšte mi. Na webe: rudolfkusy.sk • Mailom: rk@rudolfkusy.sk • Listom: Rudolf Kusý, Dom kultúry Ružinov, Ružinovská 28, 820 09 Bratislava

Prečo KASPIAN vyhľadávajú najmä deti z ulice?

Fajčia za budovou? Niekedy áno. Používajú vulgarnizmy? Niekedy áno. Experimentujú s drogami? Niekedy áno. V nízkoprahovom klube KASPIAN to „o svojich deckách“ povedia priamo a otvorene. A práve preto im už 25 rokov poskytujú bezpečný priestor. Bez poplatkov, registrácie, anonymne.

Sedím v klubovni KASPIAN-u na Furdekovej. Nízkoprahový klub znamená, že je dostupný všetkým. Ktokoľvek tu má dvere otvorené. Deti z ulice, z komplikovaných rodinných vzťahov, bez programu, bez krúžkov, ale aj deti z usporiadaných rodín, ktoré si potrebujú vyplniť voľný čas. Zväčša privedú nových kamarátov, sami im vysvetlia pravidlá a klubovňa sa stáva aj ich priestorom.

Už o 14-tej stepujú malí piatáci pred dverami. Smerujú priamo k tulivakom. Sedíš

s mobilom v ruke? Po škole sa tomu nikto nečuduje. Tu nikto nerieši, keď zdieľaš videá s priateľmi. Keď ale sedíš sám, ponúkne sa ti pracovník KASPIAN-u na rozhovor alebo na hru. Odmietneš? Rešpektuje to. Ty však vieš, že je tu niekto, na koho sa môžeš obrátiť, keby si potreboval.

Chceš skákať na žinenkách, loziť po stene, robiť parkour, zahrať si hru? Ak si prišiel sám, nájdeme ti partnera alebo si zahráme s tebou. Pri hre či nezáväznom rozhovore

Začiatok v divokých deväťdesiatych

„Na konci Petržalky sa v roku 1997 konala stanová misia a nás, vtedy cirkevnú organizáciu oslovili, aby sme deťom spravili program,“ spomína Marína Bartoňová. Skúsenosti mali dosť. Robili vtedy pravidelné, nedelňé programy pre deti v Bratskej jednote baptistov, organizovali tábory. Zohráta viacgeneračná partia dobrovoľníkov.

Šapitó deti prilákalo. „Na ulici v 90-tych rokoch nebolo toľko detí ako dnes. Rodičia na ne dávali pozor. Tie, čo boli vonku, boli najmä zo sociálne slabších rodín. Deti s ťažkou životnou situáciou. Rodič vo väzení, drogy, mali sme dieťa, ktoré videlo vraždu vo vchode. Napadlo nám, že by sme s nimi mohli ďalej pracovať. Prvý klub sme mali v septembri 1997 na Vyšehradskej.“

Zázračná miestnosť, v ktorej sa hrajú aj s priestorom

Dnešné zázemie na Furdekovej pri detskom ihrisku ukrýva veľkú klubovňu. Je zázračne flexibilná. Interiér prerábajú podľa potreby. Raz sú tu priečky zo skriniek, keď malé deti skáču na Airtracku – pružnej gymnastickej podložke.

Keď nechcú, aby tínedžeri komentovali, ako im to ide, sedačka je chrbtom. Je tu ping-pongový stôl, boxovací mech, matrace, tulivaky, lezecká stena, kopec kníh, spoločenských hier, playstation, x-box, palacinkáreň, za závesom chilloutová miestnosť pre súkromné rozhovory... Štyrikrát do týždňa od 14-15h do 18h je to všetko voľne k dispozícii pre všetkých. V pondelok pre starších od 13 do 23 rokov, v stredu pre mladších od 7 do 13 rokov, utorky a štvrtky bez rozdielu veku.

vzniká vzťah. Medzi deckami a vyškolenými pracovníkmi. Otvorený vzťah, v ktorom sa nehovorí „nerob to“, ale „keď to budeš robiť, môže nastať toto“...

Tu môžeš byť sám sebou a často aj si.

Použil si vulgarnizmus? Ak rozprávaš takto vonku, je to voľba, ale sú situácie, kedy ti to neprospeje. Povieme ti aké. Ale v klubovni sa týmto „pomocným slovíčkach“ vyhýbame. „Choď na päť minút von alebo si daj päť drepov,“ povedia si dnes už „decká“ aj medzi sebou.

Stretnul si sa so šikanou? V klube sa šikana netoleruje, ale ani sa tejto téme nevyhýbajú. Rozprávajú sa o nej v skupine, v prípade potreby medzi štyrmi očami.

„Čo myslíte, koľkým deťom ste za tých 25 rokov zlepšili detstvo a možno aj zachránili život?“ pýtam sa Maríny Bartoňovej, ktorá v roku 1997 stála pri zrode KASPIAN-u. „To je práve na prevencii záhadné, že nikdy neviete, čo by bolo keby...“ (in)

Prečo KASPIAN?

„Na prvé stretnutie sme pozvali manželský pár, ktorý vyrábala marionety zo sadry. Deti si ich mohli vymalovať. Veľa ich bolo bodko-

vaných. Na tom klube deti vymysleli názov – Klub stretnutia s pehavou nohou – KSPN. Do skratky sme pridali samohlásky a vznikol KASPIAN.“

Dlho nemali konkurenciu

V nebytových priestoroch na Ambroseho ulici sa z dobrovoľníkov stali profesionáli. KASPIAN tu sídlil 16 rokov. Otvorený klub bez programu bol fenomén. Dvtedy sme poznali len centrá voľného času, kam deti chodili na krúžky. Bola tu keramická dielňa, pingpongový

stôl, stolný futbal, sedačky, neskôr pribudol playstation. „V tom čase nám stačila malá klubovňa. Oproti ničote vonku to bol atraktívny priestor. Dnes by sme s takým vybavením už nevystačili, ak chceme konkurovať lákadlám a možnosťami, ktoré deťom ponúka vonkajší svet.“

S terénnou prácou začali v skateparku

Pracovníci KASPIAN-u pracujú aj v teréne, keďže deti vonku zväčša nechodia do klubu a opačne. „Hľadali sme miesto, tému, s ktorou by sme mohli deti osloviť,“ hovorí Marína Bartoňová. V hre boli graffitové steny,

priestor na debatu a vytváranie vzťahu dôvery.“

Postupne pridali terén do klubu a opačne. „Hľadali sme miesto, tému, s ktorou by sme mohli deti osloviť,“ hovorí Marína Bartoňová. V hre boli graffitové steny, ni pracovníci aj okruh od Ovsíša, pumtracku, lesíka, cez Gercenovu a navštevujú aj nákupné centrá. Ako tam nadväzujú kontakt? „Veľakrát je v skupine dieťa, ktoré poznáme. Dá nám najavo, či chce, aby sme sa pridali na rozhovor, zoznámí nás alebo sa tvári odmerane. Vtedy, samozrejme, rešpektujeme jeho rozhodnutie.“

Keď idú pracovníci KASPIAN-u do terénu, majú so sebou kľúče na opravy, lekárníčku, nosia aj kolobežky a prilby na požičanie. Pre mladých sú užitoční. „Teraz už pre nich pripravujú aj súťaže v skateparku, to je tiež

Zasiahnu len vtedy, keď vidia, že deti v skupine sú napríklad opití. „Zisťujeme, či je tam niekto triezvy, či je niekomu zle, kde budú, kým nevytrievajú... Keď vidia, že na nich nehodlame volať policajtov, sú prístupnejší a dajú si poradiť.“

Lokálna komunita verzus „decká“

Sídliť v areáli detského ihriska má svoje riziká aj výhody. „Naše deti nemajú šťastie na také rodinné zázemie ako majú vaše deti. Práve preto s nimi pracujeme,“ hovorí Marína Bartoňová o tom, ako bolo spočiatku nutné vysvetľovať lokálnej komunite, prečo sa cez detské ihrisko šuchce do KASPIAN-u mládež, ktorá chvíľu predtým fajčila pred

bránou. Niekto by ich radšej videl na periférii. „Lenže tam by decká nechodili. Musíme byť presne tu, kde sme – uprostred sídliska.“

Ako toto napätie zvládli? „Miestni začali veriť, že vieme, čo robíme. Pochopili, že KASPIAN je tu pre deti z ulice, ale aj pre tie z bežných rodín. Diskutujeme totiž spolu. Vysvetľujeme, ako pracujeme. Priestor

na to je aj na spoločných komunitných akciách.“ Majú za sebou niekoľko ročníkov letného kina, každý rok športový deň, tulivakovú čítareň, Montessori dielničky, cvičenia pre seniorky v klubovni, vianočnú vencovačku či septembrový PIK-NIK, na ktorom sa stretnú aj 200 susedov z blízkeho okolia. „Keď naše deti uvidíte robiť niečo, čo by nemali, tak ich poproste, aby to nerobili, hovorím miestnym. Deti reagujú, keď sa s nimi niekto rozpráva normálne. A keď si neviete rady, zavolajte políciu. My s tým nemáme žiadny problém. Aj my sme už volali políciu. Výnimočne, ale stáva sa to, pretože tieto deti potrebujú hranice, nielen vyhrážky,“ vysvetľuje Marína. Dodáva však, že pre deti je klubovňa taká dôležitá pre život, že pravidlá rešpektujú.

foto: archív KASPIAN-u

info@easyvet.sk
0903655648
Mánesovo námestie 7

- interná medicína
- preventívna medicína
- laboratórne vyšetrenia
- vyšetrenie krvi na počkanie
- inhalačná anestézia
- dermatológia
- medicína drobných cicavcov
- chirurgia mäkkých tkanív
- hospitalizácia
- spolupráca s externým laboratóriom

SPOLUPRACUJEME...

◀ Veľkorysý park vo Viladomoch láka ľudí z rôznych častí Petržalky.

Mali by byť parky v Slnčniciach verejné?

„Grilovať a hrať basketbal a futbal k nám chodia partie z celej Petržalky, ale náklady na údržbu parku znášame len my,“ postávajú sa mi dva miestne obyvateľky zo Slnčnic – Viladomov, ktoré oslovím pri grile. „Samozrejme, že chceme, aby bol park verejný!“

V parku s rozlohou 14 000 m² nájdete dva grily s posedením, multifunkčné ihrisko na basketbal či futbal, výbeh pre psov, outdoorové fitness či detské ihriská. Čas návštevníkov príde na bicykloch, lebo z hrádze sa sem dostanete úplne komfortne za pár minút. Tí drzejší podľa miestnych obsadzujú platené parkovacie miesta, pretože voľne dostupných vo Viladomoch veľa nie je.

„Samozrejme, žeby sme boli radi, keby park prevzala do správy mestská časť a bol by verejný,“ tvrdia ženy bez zaváhania a vysvetľujú, prečo im aktuálny stav nevyhovuje. „Náklady na údržbu parku sú vyše 30-tisíc eur a platí ich len zopár domov v najbližšom okolí. Ja som mala za minulý rok nedoplatok 400 eur, a to zväčša kvôli letnej údržbe.“

Hovoria, že už dvakrát menili zničený povrch na basketbalovom ihrisku, siete boli dotrhane, čo sa chceli ľudia dostať dnu si zahrať. „Konajú

sa tu basketbalové aj futbalové turnaje, už sa tu narkrúca aj videoklip, nikto sa nás nepýta. Neraz tu máme konflikty, keď tu partia hrá basketbal ešte o pol jedenástej v noci. Aj sme uvažovali, že park oplotíme, ale ako to bude vyzerat?“

Pnutie aj medzi obyvateľmi Viladomov

O rokovaní medzi developerom a Petržalkou týkajúci sa zverenia parku do správy mestskej časti, sme písali už minulý rok v lete. Ako

V parku s rozlohou 14 000 m² nájdete dva grily s posedením, multifunkčné ihrisko na basketbal či futbal, výbeh pre psov, outdoorové fitness či detské ihriská.

sa vyvíjajú? „Situácia vo Viladomoch sa nezmenila, naďalej park spravuje CRESCO REAL ESTATE a náklady na údržbu sú rozpočítavané okolitým obytným domom. Rokovania o prevzatí parku

pod správu mestskej časti stále nie sú uzavreté,“ informoval nás Ladislav Hoffmann, riaditeľ výstavby CRESCO REAL ESTATE. „Park však bol v súlade s územným plánom budovaný ako verejný a môže byť využívaný aj širšou verejnosťou, nielen obyvateľmi Slnčnic. Sme toho názoru, že takéto verejné vybavenie by malo byť financované z verejných prostriedkov. V iných častiach Petržalky by bolo nemyšliteľné, aby sa o park či ihrisko pri niekoho dome nestarala mestská časť, ale bolo by to len na obyvateľoch. S týmto názorom súhlasí aj väčšina obyvateľov Zóny viladomov.“

Samospráva naopak tvrdí, že neviduje žiadne podnety od obyvateľov ohľadom toho, či by mal byť park verejný alebo nie. „Na to, aby sme prevzali starostlivosť o park, naďalej rokujeme s developerom a magistrátom hlavného mesta o vlastníckych prá-

vach k pozemkom,“ reagovala hovorkyňa Petržalky Mária Halašková.

Fakt je, že park dnes využívajú aj bežní Petržalčania, aj ostatní obyvatelia Viladomov, ktorí sa na poplatkoch nepodieľajú. „Oproti parku je dom, ktorý má oplotené vlastné detské ihrisko na vlastných pozemkoch. Keď cez neho chcem len prejsť, už po mne vykrikujú, že tam nemám čo robiť. Ale tí istí ľudia nemajú problém prísť si sem grilovať,“

Návštevníci vítaní

Park v Zóne mesto je v Slnčniciach druhý, ktorý by podľa developera mal byť zverený do starostlivosti mestskej časti. Je tu rozdiel oproti tomu vo Viladomoch. V Zóne mesto návštevníci nie sú nechcení, naopak, nákupné či rodinné centrum ich víta. Pripravovaný park tak bude určite od počiatku využívaný obyvateľmi celej Petržalky.

Prvá časť parku sa bude rozprestierať medzi existujú-

cou zástavbou v Zóne mesto a novými vežovými bytovkami v projekte Slnčnice Nad mestom. Na ploche dvoch futbalových ihrísk tu vzniká krikový labyrint, výbeh pre psov, pikniková zóna s kútkom na grilovanie, ktoré má evidentne úspech. Budú tu plochy na posedenie, hracia zóna s petangom, fitness prvkami, detským ihriskom a pieskoviskom, tiež workoutová zóna a veľa okrasných tráv, kvetov a stromov.

„Ak pôjdu práce na parku aj naďalej podľa plánu, tak platí, že park bude stavebne dokončený v októbri 2022,“ informoval nás koncom augusta Ladislav Hoffmann. „Dokončené už boli: hrubé terénne úpravy, podzemné inžinierske siete, osádzanie obrubníkov, realizácia štrkovej vrstvy pod mlátové a dláždené chodníky. Aktuálne sa pracuje na: pokládke dlažieb, automatickej závlaha a naváža sa substrát. V krátkej dobe začneme s osádzaním herných prvkov a s výsadbou stromov a kríkov.“ Park by mal postupne prepojiť Zónu mesto aj s konečnou zastávkou električkovej trate na Janíkovom dvore.

Developer na svojej stránke informuje, že rokoval s mest-

skou časťou a zapracovával pripomienky úradu tak, aby jej mohol park odovzdať do správy. Hovorkyňa Petržalky Mária Halašková reaguje: „Starostlivosť o predmetný park, ktorý sa nachádza na súkromných pozemkoch, by bola vzhľadom na jeho obrovskú rozlohu a množstvo prvkov personálne aj finančne náročná, nehovoriac o neustálom raste cien pohomyých hmôt a materiálov. Vyžadovala by si niekoľko partí našich pracovníkov, strojové zariadenia a pravidelnú údržbu, na čo aktuálne mestská časť nemá potrebné kapacity. Nad prevzatím parku do našej správy teda zatiaľ neuvažujeme. Uvažovali by sme v tom prípade, keby sme pozemky (nielen zeleň), na ktorých sa park nachádza, mali zverené do nášho vlastníctva, aj preto v tejto veci naďalej rokujeme s developerom Slnčnic a magistrátom hlavného mesta o vlastníckych právach k pozemkom.“ Dodala tiež, že s developerom prebieha komunikácia o koncepcii budovania ďalších verejných priestorov tak, aby do budúcnosti spĺňali štandardy samosprávy. (in)

foto: in, vizualizácie: CRESCO REAL ESTATE

▼ Park v Zóne mesto bude stavebne dokončený v októbri. Na vizualizácii je finálny stav.

NA VŠETKY KUCHYNE

nolte

KÜCHEN

- 40 %

SEPTEMBER - OKTÓBER

ŠPAČEK®
since 1991

KUCHYNSKÉ ŠTÚDIO

Slnčnice MESTO
ul. Zuzany Chalupovej

WWW.SPACKEK.SK

www.mwk-naradie.sk

NÁRADIE • ZÁHRADA • PRÍSLUŠENSTVO
KOTVENIE • BATÉRIE • SVIETIDLÁ
ZAMERIAVANIE • POŽIČOVŇA

Žltá 1/A, 851 07 Bratislava (Slnčnice)

Do Slnčnic v zóne Mesto sa presťahovalo AMBIO Rehabilitačné centrum zdravotníckeho zariadenia, ktoré ponúka svoje služby v Petržalke už vyše 6 rokov.

Máte boľavý chrbát zo sedavého zamestnania, preťažili ste sa športom, zotavujete sa po úraze či operácii, potrebujete si zacvičiť, profesionálnu masáž, alebo potrebujete starostlivosť pred pôrodom, počas tehotenstva či po pôrode? Nezabúdajte, že zdravie by malo byť na prvom mieste, pretože potom sa problémy iba nabaľujú.

Čo vás čaká?

- ✓ špecializovaný tím fyzioterapeutov,
- ✓ starostlivosť od vyšetrenia až po aplikáciu terapií na mieru,
- ✓ fyzioterapia pre ženy, mužov, seniorov a deti od 8 rokov,
- ✓ parkovanie priamo pred budovou,
- ✓ zastávka MHD v blízkosti.

RIEŠENIE JE JEDNODUCHÉ
stačí sa objednať telefonicky, alebo online.

AMBIO - vaša správna voľba za zdravím a kondíciou.

Tel.: +421 918 802 777 E-mail: info@ambio.sk Web: www.ambio.sk

Občas sa pýtam: Nehráte to na mňa? Naozaj máte mentálne postihnutie?

Bola klasickou učiteľkou, šepkárkou v divadle, produkčnou v dabingu, opatrovala seniorov v cudzine... „Život ma však stále smeroval na miesto, kde som dnes najspokojnejšia,“ hovorí Jana Mareková, jedna z kandidátok na tohtoročnú Osobnosť Petržalky, riaditeľka združenia Impulz, ktoré sa venuje dospelým ľuďom s mentálnym postihnutím.

Impulzy som dostávala celý život, len som ich nevnímala,“ hovorí Jana Mareková a ja sa usmejem nad čarom jej nechcenej slovnej hračky. Sedíme v priestoroch združenia na Turnianskej a ja zase žasnem, aký pestrofarebný pozitívny svet si tu spoločne s klientmi vytvorili. Jej spokojnosti sa nečudujem.

Bojíš sa, ale raz sa nebudeš

„S mentálne postihnutými ľuďmi som prichádzala do kontaktu vlastne celý život. A to napriek tomu, že detstvo som prežila v hlbokom sociálizme, v ktorom akoby neexistovali,“ vracia sa do minulosti. „Keď som chodila na základnú školu na Vazovovu, objavoval sa v okolí školy 30-ročný postihnutý človek. Dosť často sme ho stretávali, niektorí mu robili zle, naša partia od neho skôr bočila. Keď sme sa naňho rodičov alebo v škole pýtali, opakovali len: 'S ním sa veľmi ne bavte, on je chorý.' To bol môj prvý kontakt.“

Druhý bol u tety v Jurskom Šúre, kde trávila víkendy. „Mala som asi 12 rokov. Pri železničnej trati sme sa na bicykloch radi spúšťali z kopca. Neďaleko bolo zariadenie Jurské kúpele, ktoré bolo v tom období zmenené na ústav pre chlapcov. Tadiaľ chodte rýchlo, nezastavujte sa, tam sú chorí chlapci.“ opakovali nám. Dnes predpokladám, že to boli najmä chlapci s autizmom a detskou mozgovou obrnou. Za vysokým drôteným plo-

Zo školstva medzi hercov

tom. Počas leta za ním často stáli, držali sa ho a kričali. Buď na ľudí alebo vydávali zvuky, ktoré neboli všetkým príjemné.“ Jana Mareková spomína, že celý objekt akoby bol opradený tajomstvom. Nikto nič nevyvetľoval a tak aj deti mali rešpekt. „Lenže ja som vyrastala u deda, ktorý ma vždy učil nebáť sa. Spoznaj svojho nepriateľa a potom možno zistíš, že ním ani nie je, hovorieval mi. A tak, keď som raz šla okolo ústavu sama a zakričal na mňa spoza plotu chlapec, aby som prišla bližšie, neutekla som. Len som sa ošivala. Spýtal sa ma: Ty sa bojíš? Nabrala som odvahy a prišla k plotu. Chcel, aby som mu podala ruku. V plote boli veľké oká, nebol to problém. Prestrčila som ruku, hoci mi nebol všetko jedno. On sa mi pozrel do ruky a znova sa spýtal: Ty sa bojíš? Hrdinsky som odpovedala: 'Nie.' A on mi povedal: 'Ale bojíš sa, ale raz sa nebudeš.' Dávno som na tento zážitok zabudla. Spomenula som si naňho len nedávno, počas pandémie.“

„Mnohí majú zmysel pre humor a sú úžasne vnímaví. Dokážu veľmi jednoducho pomenovať zložité veci,“ hovorí Jana Mareková o svojich zverencoch.

„Ešte zaujímavejšie však pre mňa bolo, keď som sa stala produkčnou v dabingu.“

Chceli robiť dobrý dabing. Oslovovali preto aj divadelných režisérov a spolupracovali s Detskou rozhlasovou družinou. Deti, ktorým to šlo, potom učili dabovať.

Po piatich rokoch skončila aj táto etapa v jej živote. „Čo ďalej? pýtala som sa sama seba. Chcela som sa posunúť

inde. Mám rada Taliansko, potrebujem zmeniť prostredie, a tak som šla som robiť opatrovatelku.“ Mala 45 rokov a postupne sa začala starať o štyroch seniorov s Alzheimerom. „Miestami to bolo veľmi náročné. Dvojročná veľká skúška trpezlivosti, najmä s príbuznými,“ konštatuje dnes už s úsmevom.

„Som rada, že som si tým prešla. Ak v sebe máte vnímavosť

PO POŽIARI

DNES

a empatiu, skúsenosťami ich len posilňujete.“

Sťahovanie, požiar, sťahovanie

Po návrate na Slovensko hra osudu chcela, že v tej dobe potrebovali na pármesačný záskok učiteľku s jej aprobáciou na špeciálnej škole. „Nemám vyštudovanú špeciálnu pedagogiku, ale boli v kríze a spravili výnimku. Vzali ma. Tam som si uvedomila, aké je to strašne fajn. Zaujímala som sa o arteterapiu, začala tam pracovať s jedným autistickým dievčatkom a videla na nej, ako sa mení. Bola málo komunikatívna, emócie nemala takmer žiadne, avšak postupne, cez kreslenie, som si ju získavala. Neskôr nadviazala kontakt aj s druhými. A to ma veľmi tešilo.“

Veľmi chcela na škole zostať. Bohužiaľ to nešlo.

„Asi tri mesiace po tom, ako som nedobrovoľne opustila špeciálnu školu, som objavila výzvu Združenia na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím na výberové kovanie na riaditeľku Impulzu,“

hovorí mi a ja reagujem, že to vyzerá ako šťastný osud. Jana Mareková sa len zasmieje a pokrúti hlavou. Písal sa rok 2010. Konkurz síce vyhrala, predstavy však museli ustúpiť realite. Aj v sociálnej oblasti sa stretla s neprajnosťou, snažila sa udržať nad vodou organizáciu, v podstate dodnes rieši existenčné problémy a spočiatku jej chýbali aj skúsenosti s dospelými ľuďmi s mentálnym postihnutím.

Z prízemia na Žehrianskej sa museli presťahovať, pretože tam zriadili škôlku pre deti s autizmom. V lete 2013 odchádzali na Turniansku. Napriek problémom s nedostatkom financií zrekonštruovali nové priestory... a v januári 2014 vyhoreli do tla. Skrat elektrickej zásuvky. Zhoreli formy, vonné esencie, parafín, všetko. Dielňa vyhorela do omietky a ostatné miestnosti s celým zariadením boli silno poškodené. „Veľmi nám vtedy pomohol Doprastav export. Po šiestich mesiacoch prišli rekonštrukciu zopakovávať. Ich šéf mi hovorí: A nech vám to tentoraz vydrží trochu

PO POŽIARI

Rekonštruovať museli dvakrát

V lete 2013 odchádzali na Turniansku. Napriek problémom s nedostatkom financií zrekonštruovali nové priestory... a v januári 2014 vyhoreli do tla. Skrat elektrickej zásuvky.

DNES

dlhšie!“ Áno, aj v takej situácii sa vedeli zasmiať.

Chcú zostať v Petržalke

„A znova sa budeme musieť sťahovať...“ pridá čerešničku na torte Jana Mareková. Základná škola Turnianska, kde sídli, potrebuje priestory pre deti zo Slnčnice.

S Impulzom by chceli zostať v Petržalke, pretože ich klienti sú tu zvyknutí. „Majú veľký problém so zmenou prostredia,“ konštatuje a spomenie ako dúfala, že si aspoň na chvíľu užijú pokoj. Nenarieka však. „Uvedomujem si, že toto som vždy chcela robiť. Že ma to tak veľmi naplnia... Možno bežní ľudia ma vyvedú z rovnováhy, ale oni nie. Mnohí majú zmysel pre humor a sú úžasne vnímaví. Dokážu veľmi jednoducho pomenovať zložité veci. Aj dnes ma občas po ich komentároch prepadne myšlienka: Nehráte to na mňa? Naozaj máte mentálne postihnutie?“ usmieva sa Jana Mareková a spomenie svojho súčasného klienta Michalka, ktorý trpí aj fóbiami. „Chodieval na plavecké preteky. Stále riešil, či vyhrá alebo prehrá. Hovoril mi: Pani riaditeľka, keď vyhrám, tak ma zbijú. Keď prehrám, to sa budem hanbiť, každý sa mi bude posmievať. Ani tak nebolo dobre, ani tak. A potom raz prišiel a hovorí: 'Rozhodol som sa, že keď budem plávať a budem už vyhrávať, počkám na ostatných, aby sme doplávali naraz.' Krásne to vyriešil, nie?“ (in)

foto: Marian Dekan,

archív Impulzu

Petržalské firmy, pomôžte sebe aj chránenej dielni!

V chránenej dielni Impulzu vyrábajú nádherné sviečky. Naučil ich to sviečkar so 40-ročnou praxou. Vyzerajú profesionálne, rovnako predstihu, radi vám ich vyrobí. Na každom výrobku je štítok s informáciou, pre akú firmu to bolo v chránenej dielni vyrobené. Takto podporujú zas oni váš sociálny imidž. Dielňa sa nebráni ani teambuildingom, na ktorých si zamestnanci môžu vyrobiť vlastné sviečky.

Keby ste sa rozhodli rozdávať ako vianočné darčeky výrobky z Impulzu, stačí zadať zákazku v dostatočnom predstihu, radi vám ich vyrobí. Na každom výrobku je štítok s informáciou, pre akú firmu to bolo v chránenej dielni vyrobené. Takto podporujú zas oni váš sociálny imidž. Dielňa sa nebráni ani teambuildingom, na ktorých si zamestnanci môžu vyrobiť vlastné sviečky.

Kluby ZDRAVIA

V PETRŽALKE v roku 2022

8. 9. AKO SI UDRŽAŤ ZDRAVÉ SRDCE

20. 10. MÁTE TRI ZDRAVÉ POSTOJE K ZDRAVIU?

24. 11. SLADÍ, LIEČI A NEPRIBERÁ SA Z TOHO. ČO JE TO?

15. 12. UZDRAVUJÚCA MOC POZITÍVNYCH EMÓCIÍ

KDE: Wolkrova 4, BA – Petržalka (v zasadačke na prízemí)

Kontakt: Mgr. Juraj Turóci | 0948 526 722
bratislava.dotknisaneba.sk

Susedia z Farského ukazujú, že aj jednotlivci si dokážu vytvoriť svoj malý park vo dvore.

Je škoda, ak sídliskové dvory vo vnútroblokoch zostávajú púste. Na Farského 4-12 pochopili, že majú k dispozícii ideálny priestor na rôzne aktivity. Starajú sa o svoju zeleň, vytvorili miesto na relax a vďaka aktívnym susedom organizujú aj spoločné akcie.

„Jazierko je naša pýcha,“ hovorí jedna z obyvateľiek vnútrobloku Hana. „Kedysi bolo malé, rovnako ako tuje, ktoré okolo neho sused zasadil. Dnes majú aj štyri metre a jazierko tristo litrov.“

Jadro susedov sa pozná roky. Zblížili ich spoločné

Sídliškovo dvor má jazierko s japonskými koi kaprami

brigády na dvore. Pred 15 rokmi zasadili vo vnútrobloku aj vrbu. Dnes je z nej veľký strom. Pribudla na ňom hojdačka, pod vrbou lavička aj stolík s časopismi. „Teším sa, keď vidím, ako to tu zrazu ožilo. Staršie panie si sem radi chodia vadiť. A deti vrbu milujú. Prvá cesta vedie rovno k nej. Hrajú sa tu, hodia, aj preto, že je tu príjemný tieň. Na ihrisku totiž v lete páli slnko. Aj nám samospráva sľúbila tienidlo, ale tento rok ich ešte neosadili.“

Pani Hana mi ukazuje aj svoju predzáhradku. Juky v nej vyzerajú ako palmy, aj fige sa neuveriteľne darí. „A to ich ani nepolievam,“ čuduje sa a hovorí o pláne obyvateľov zobrať do správy ďalšie dve trávnaté plochy pred domom a preme-

niť ich na predzáhradky. „Náradia máme dost,“ usmeje sa. „Využívame ho aj pri jarných a jesenných brigádach, keď striháme a kultivujeme zeleň.“

Na dvore sú aj dva vyvýšené záhony, ktoré na svojho „správcu“ ešte čakajú.

Betlehemske svetlo

„Dvor poskytuje veľkorysý priestor aj na rôzne komunitné akcie,“ je presvedčená pani Hana a spomína, ako na ňom urobila výzdobu na narodeniny 91-ročnej susedky. „Oživila“ plot okolo ihriska fotografiami detí z celého sveta a jej sen je raz urobiť na dvore divadelné predstavenie s miestnymi deťmi a tiež letné premietanie filmov.

„Pred pandémiou sme deň pred Štedrým dňom rozdávali Betlehemske svetlo,“

spomína ďalšiu akciu. „Jeden sused zabezpečil vianočný stromček, spoločne sme ho vyzdobili, dokonca v noci svietil. Máme aj betlehem a Ježiška. Pre svetlo prichádzalo na náš dvor takmer 80 ľudí z okolia. Každý niečo doniesol, podávalo sa varené víno, čaj, hrali koledy... Dúfam, že sa nám tento rok podarí ju zopakovať.“

Inšpirujúce, čo poviete? (in) **foto: in**

Tvorte s nami Petržalské noviny

Chcete sa s nami podeliť o radosť, skúsenosť či o to, čo vás v Petržalke trápi? Píšte, pýtajte sa, komentujte na mejl petralskenoviny@gmail.com alebo na našom Facebooku www.facebook.com/petralske.noviny.

✉ Z REDAKČNEJ POŠTY

Ad: Chátrajúci stánok na Bulíkovej

Vo čísle 8 sme písali o chátrajúciach stánkoch v Petržalke. Ohľadom toho pri zastávke na Bulíkovej, ktorý stojí na mestských pozemkoch, nám z magistrátu napísali, že vlastníka nepoznajú. Spojil sa s nami pracovník z mestskej časti Petržalka, že majiteľa už kvôli odstráneniu stánku pred časom kontaktovali. Bol ochotný stánok zlikvidovať. Samospráva ho chcela odtrhnúť v ich réžii, lenže v tej dobe na to nemala technické vybavenie. Kontakt na majiteľa sme preto poslali na magistrát. „Vlastníka budú pracovníci oddelenia nájmov majetku za účelom odstránenia stánku bezodkladne kon-

taktovať. Proces odstránenia stánku môže byť časovo náročnejší. O výsledkoch Vás budeme informovať“ reagovali z oddelenia komunikácie a marketingu.

Zas nám zničili kontajner na elektroodpad

Kontajnery, kde na elektroodpad sme po roku, čo boli stiahnuté pre vandalizmus, privítali. Ten náš na Furdekovej tam, bohužiaľ, opäť dlho nevydržal. Takto ho dokázali zničiť vandali a už je preč. Je to veľká škoda.

Karin

Galantéria v Petržalke

Svetové kľbka

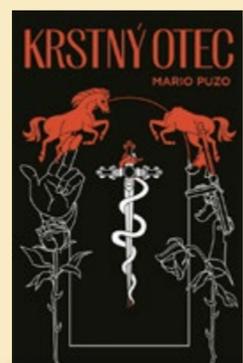
zľava na celý nákup*

* nevzťahuje sa na zľavnený tovar

Zľava platí do 05.10.2022 len v našej predajni s unikátnym kódom **NAMOTAJSA09**

Mánesovo nám. 3, Bratislava, + 421 904 611 317
www.svetoveklbka.sk

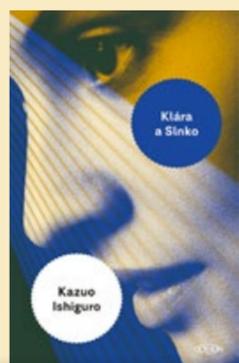
Mario Puzo:
Krstný otec

Krstný otec, hlavná postava, je vodca tajnej organizácie, no ako človek je sympatický a svojím spôsobom aj spravodlivý. Zo svojho sídla na Long Islande spravuje obrovskú ríšu, podsvetie, ktorému podliehajú stávkové kancelárie, odborové zväzy, hazardné herne, pašerácke organizácie a skupiny vydierateľov. Najmocnejší a najbohatší Američania sa pred ním trasú, lebo jeho vplyv siaha do všetkých oblastí amerického života – od polície a tajnej služby až k financiám magnátom.

Georgette Heyer:
Diabolský únos

Rozvážna a bystrá Mary Chalonerová je presvedčená, že skazený, zlomyseľný Dominic Alastair, markíz z Vidalu, sa s jej sestrou Sophiou napriek matkiným intrigám nezamýšľa oženiť. Rozhodne sa, že zachráni sestričiu povest a dá rozmazanému markízovi poriadnu príučku. Ani vo sne jej však nenapadlo, že sa jej rozzúrený šľachtic pomstí únosom! Keď sa v ňom konečne prebudí zodpovednosť a uvedomí si, že uniesol nevinné, počestné dievča, navrhne jej sobáš. Ale čo sa stane, ak si Mary dovolí hrdoča a očareného markíza odmietnuť?

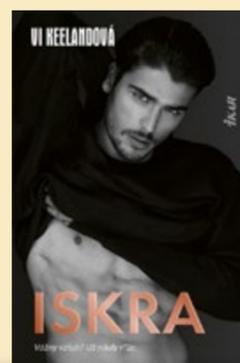
Kazuo Ishiguro:
Klára a slnko

Klára je vysokointeligentný, špeciálne naprogramovaný robot, ktorého účelom je byť priateľkou a spoločníčkou dospievajúcemu dieťaťu. Vďaka výnimočným schopnostiam zo svojho miesta v obchode vnuťavo pozoruje správanie zákazníkov aj okoloidúcich. Skenuje, zaznamenáva, analyzuje a vyhodnocuje. Deje sa tak v blízkej budúcnosti, vo svete, kde sú technologicky nevyplešeni ľudia prežitok. Jedného dňa si Klára kúpi rodičia fažko chorej Josie a vtedy sa Klára prvýkrát skutočne stretáva s labyrintom emócií, ktoré tvoria fascinujúci ľudský svet.

Ladislav Grosman:
Obchod na korze

Obchod na korze sa preslávil najmä vďaka filmu Jána Kadára a Elmara Klosa, ktorý v roku 1966 získal Oscara. Ladislav Grosman napísal pôvodne krátku poviedku s názvom Pasca v slovenčine, neskôr ju rozšíril a prepísal v češtine. Príbeh stolára Tóna Brtku a pani Lautmanovej, majiteľky obchodu s gombíkmi, sa rozvíja počas druhej svetovej vojny. Oboch obyvateľov malého mesta slovenského štátu spoja udalosti veľkých dejín.

Vi Keelandová:
Iskra

Vážny vzťah? Už nikdy viac. Po návrate z dovolenky si z letiska omylom vzala cudzí kufor. Našla v ňom drahé pánske topánky a značkové oblečenie. Zavolala na číslo na visáčke v nádeji, že pán Pracháč bude mať na revanš jej batožinu. A skutočne. Majiteľ hlbokého, zamatového hlasu si s ňou dohodol stretnutie, aby si kufre vymenili. Ukázalo sa, že Donovan nemá iba podmanivý hlas. Vôbec nebol na zahodenie. Okamžite medzi nimi preskočila iskra.

CITROËN C3
ŽIVOT JE KRAJŠÍ VO FARBÁCH

UŽ OD **101 €**/MESIAC

CITROËN odporúča TOTAL. Obrázok vozidla je ilustračný. Cena platí pre podnikateľov pri úrovni Feel Pack, PureTech 83k S&S s využitím financovania od CITROËN FINANCIAL SERVICES, Mix spotreba a emisie CO₂ podľa normy WLTP: 5,5-5,8 l/100km a 120-124g/km. Viac na www.motorpartner.sk.

MOTOR PARTNER, Panónska cesta 22, 851 04 Bratislava-Petržalka

Nechodia vám Petržalské noviny? Kontaktujte nás: t. č. 02 3268 8830, email: redakcia@banoviny.sk

PETRŽALSKÉ NOVINY

9. 9. 2022 • vychádzajú 28 rokov • číslo 9
ISSN: 1338 - 1997 • Evidenčné číslo: EV 5665/18

VYDAVATEL: NIVEL PLUS s.r.o., Ivanská cesta 2D, 821 04 Bratislava • IČO: 35712058 • REDAKCIA: Ivanská cesta 2D, 821 04 Bratislava, email: jarunkova@banoviny.sk, tel: 02/62801182, Šéfredaktorka: Ingrid Jarunková • Inercia: 0911 668 469, email: skrabakova@banoviny.sk • web: www.banoviny.sk • TLAČ: MAFRA a.s., tlačiareň MAFRAPRINT Olomouc • DISTRIBÚCIA: Red Post, s. r. o.

PR reklama je graficky vyznačená ■. Neobjednané príspevky nevraciam a nehonorujem.

© 2013 Autorské práva sú vyhradené a vykonáva ich vydavateľ. Autori článkov si v zastúpení vydavateľom vyhradujú právo udeľovať súhlas na rozmnžovanie a verejný prenos článkov. Vydavateľ nedal súhlas na monitoring tlače.

KNIHY, KTORÝMI ŽIJETE

bux.sk

Po požiari vládli v obci Engerau strach, zmätok a zúfalstvo

Ako sa dozvedáme z novín Preßburger Zeitung z 23. septembra 1862, predchádzajúci deň vypukol v obci Engerau ničivý požiar. Podľa prvotných informácií od očitých svedkov zachvátil polovicu obce.

A však, ako sa neskôr ukázalo, v skutočnosti nemal až taký veľký rozsah. Najsilnejšie zúrilo medzi jednou a druhou hodinou popoludní v juhozápadnej časti obce. Spálil okolo 30 domov so stajňami i stodolami a bol taký intenzívny, že na niektorých miestach ich spaľoval až do základov. Dokonca ohrozil aj pivnice, v ktorých obyvatelia uskladňovali svoje zásoby a majetok. Najdené boli zuhoľnatené ošípané, husi, kačice a iná hydina. Napriek obetavej snahe c. k. ženíjného zboru, ako aj mnohých obyvateľov Prešporka, najmä z radov vinohradníkov, sa oheň podarilo dostať pod kontrolu až o štvrtú hodinu popoludní osudného dňa. Dovtedy tomu bránil silný vietor, ktorý ho rozširoval na vzdia-

lené miesta. Aj deň po požiari vládli v obci Engerau strach, zmätok a zúfalstvo, príčinu vzniku požiaru a výšku škôd, ktoré napáchal, tak nebolo možné určiť. Podľa správy v dobových novinách mali byť tiež dve osoby nezvestné.

Voči obyvateľom obce Engerau postihnutým požiarom sa zdvihla veľká vlna solidarity. Noviny Preßburger Zeitung osobitne vyzdvihli konanie nemenovanej dámy, ktorá prišla na voze naplnenom chleбом, múkou, ako aj rozličnými potravinami a rozdala ich tým, ktorí to najviac potrebovali. Hneď nasledujúci deň po požiari sa v mestskom divadle konalo dobročinné predstavenie v prospech tých, ktorí utrpeli škody. Dňa 25. septembra priniesli rovnaké noviny in-

▲ V roku 1820 bolo na území Petrážky len 9 ulíc, v roku 1919 ich počet stúpol na 22.

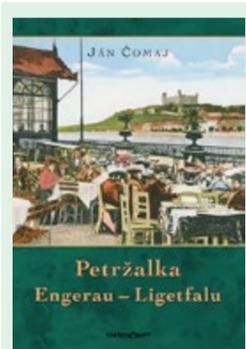
formáciu, že úrad mestského kapitána v Prešporku vyhlásil finančnú zbierku a vyzval verejnosť v meste, aby sa podľa svojich možností do nej zapojila. V nasledujúcich číslach bol určený na zmiernenie ťažkej situácie obyvateľov oboch obcí. Z programu koncertu vyplýva, že na ňom mali vystúpiť aj prešporský mužský zbor Liedertafel, dvorná operná speváčka a čestná členka tunajšieho Cirkevného hudobného spolku Karoline Prucknerová a prešporský skladateľ Stephan von Szelezcky. V novinách vydaných mesiac po požiari sa uvádza, že poškodené domy v obci Engerau už boli zastrešené. Koncom októbra bola ukončená verejná finančná zbierka. Pre obec Engerau sa vyzbieralo 389 zlatých a 81 grajciarov, pre obec Kaltenbrunn 257 zlatých a 22 grajciarov. Pokiaľ ide o benefičný koncert, z novín z 9. decembra sa dozvedáme, že výťažok z neho predstavoval 265 zlatých, z čoho 1/3 bola poskytnutá obyvateľom obce Engerau.

Pozornosť sa v týchto dňoch upriamovala aj na obec Kaltenbrunn, dnešnú Dúbravku, kde zhodou okolností tiež vypukol požiar, ktorý ušetril iba málo budov. Vzhľadom

na zúfalú situáciu, v ktorej sa ocitla väčšina obyvateľov tejto obce, bola v novinách Preßburger Zeitung z 27. septembra uverejnená výzva, aby obyvatelia Prešporka aj pre nich poskytovali dobrovoľné finančné príspevky. Ako sa uvádza v novinách zo 7. októbra, viacero miestnych dám sa rozhodlo zorganizovať na nedeľu 12. októbra benefičný koncert vo veľkej sále Župného domu, ktorého výťažok bol určený na zmiernenie ťažkej situácie obyvateľov oboch obcí. Z programu koncertu vyplýva, že na ňom mali vystúpiť aj prešporský mužský zbor Liedertafel, dvorná operná speváčka a čestná členka tunajšieho Cirkevného hudobného spolku Karoline Prucknerová a prešporský skladateľ Stephan von Szelezcky. V novinách vydaných mesiac po požiari sa uvádza, že poškodené domy v obci Engerau už boli zastrešené. Koncom októbra bola ukončená verejná finančná zbierka. Pre obec Engerau sa vyzbieralo 389 zlatých a 81 grajciarov, pre obec Kaltenbrunn 257 zlatých a 22 grajciarov. Pokiaľ ide o benefičný koncert, z novín z 9. decembra sa dozvedáme, že výťažok z neho predstavoval 265 zlatých, z čoho 1/3 bola poskytnutá obyvateľom obce Engerau.

Za zmienku stojí prípad 70-ročnej vdovy Göschlowej z obce Engerau, ktorú spolu s jej piatimi duševne chorými deťmi priviedol požiar na mizinu. Dňa 10. decembra 1862 bol v novinách Preßburger Zeitung uverejnený jej list, v ktorom vyjadrila poďakovanie miestnemu zámočníckemu majstrovi Michaelovi Estermannovi a krajčírskému majstrovi Ferdinandovi Bilofskému, ktorí pre ňu zrealizovali finančnú zbierku v kaviarni Friedricha Löwa. V rámci nej sa vyzbieralo 30 zlatých a 10 grajciarov, ku ktorým sumou 42 zlatých prispel aj mestský fyzikus Gottfried Mayr.

Mgr. Matej Čapo, PhD.

Fotografia je z knihy Ján Čomaj – Petrážka – Engerau – Ligetfalu. Kniha vyšla vo vydavateľstve Marenčin PT.

Neviete, na aký šport dať svoje dieťa? Tu je riešenie!

„Nejdeme po výkone, nevenujeme sa len jednej športovej aktivite. Ide nám skôr o to, aby si deti vyskúšali viac rôznych športov a mali radosť z pohybu. Potom sa budú vedieť lepšie rozhodnúť, čomu sa chcú v desiatich rokoch venovať,“ hovorí Emil Cino (32), tréner športového klubu Medvedica. Trénujú najmä v Petrážke.

Výnimočnosť ich kurzu s názvom Všeobecná športová príprava pre deti od 3 do 10 rokov spočíva v rôznorodosti aktivít, ktoré sa menia podľa ročných období. Stačí mať vlastný bicykel. Skupine sa venuje vždy viacero trénerov, ktorí si rozdelia deti podľa schopností, skúseností a veku.

„Tréningy máme celý rok

od septembra do júna. Niekoľko sa prihlási len na turnus do decembra, niekto len od januára do júna, niekto sa pridá aj počas roka. Počas celého školského roka majú deti raz do týždňa telocvičňu, kde sa venujú atletike, gymnastike a loptovým hrám a druhý tréning vonku. V septembri a októbri najmä na bicykloch na Haanovej v PumpPar-

ku, to tí väčší, menší v Sade Janka Kráľa,“ hovorí tréner a vysvetľuje, že ich klub je zameraný z veľkej časti na exteriérové aktivity. Aj preto je pre nich Petrážka ideálna. PumpPark na Haanovej je výnimočné športovisko v rámci celej Bratislavy a v Sade Janka Kráľa sú výborné podmienky na vonkajšie tréningy. Navyše má Petrážka dobrú polohu

pre dochádzanie detí z celého mesta.

V zime sa zameriavajú na lezenie, plávanie, korčuľovanie a lyžovanie. S týmito aktivitami je v Petrážke väčší problém. Plavecké tréningy mávali na Turnianskej, tento rok miesto hľadajú. Korčuľovať chodievajú v prípade dobrej zimy do exteriérov, inak jeden, dva víkendy absolvujú na zimnom štadióne v Ovsišti. „Dostať sa na ľad s deťmi, ktoré nechcú byť hneď hokejistami alebo krasokorčuľarmi, je problém. Takže sa musíme vynájsť,“ hovorí Emil Cino. Zdôrazní zároveň, že ich klub nevyhľadávajú len rodení športovci, ale bežné deti. „Nemusia byť všetci už od piatich rokov tenistami, hokejistami...“ Paradoxne,

on sám bol práve to dieťa, ktoré sa od druhého ročníka základnej školy venovalo len jednému športu - džudo, ktorý neskôr robil aj vrcholovo. „Som rád, že teraz môžem ponúknuť deťom to, čo som sám nemal – všeobecný športový základ.“ Emil vyštudoval FTVŠ, v Športovom klube Medvedica je desať rokov a venuje sa v ňom aj deťom, ktoré sa našli v jeho záľube - cyklistike.

Komunita, ktorá spája rodiny

„Keď sa staršie deti rozhodnú, čomu sa chcú venovať, Medvedica im ponúka tri špecializované kurzy. Veľký dopyt je po tréningoch parkouru, pre ktoré je sídlisko ako stvorené,“ hovorí Emil Cino. „Probike Teamy mávajú tréningy už trikrát do týždňa. V PumpParku sa učia techniku, jazdia však už aj na Kolibe a v Rači v Karpatoch. Súčasťou tréningov sú aj spoločné „bicyklovačky“ doma aj v zahraničí, na ktoré chodia celé rodiny.

A napokon majú skupinku starších lyžiarov. S tými chodia na predĺžené víkendy do Rakúska. „Sme komunita, ktorá spája celé rodiny. Deti a rodičia sa na spoločných akciách spoznávajú, potom lepšie fungujeme. Sme priatelia. Nie sme však uzatvorená skupina, radi medzi sebou privítame nových členov,“ dodáva Emil Cino. (in)

foto: ŠK Medvedica

„Nábor do klubu sa robia v septembri a v januári, ale ak máme miesto, prijímame deti aj počas roka,“ hovorí Emil Cino.

27. 9.
Ut: 19:00
Milenec
Účinkujú: K. Haydu, M. Gális Partlová / Natália Pukliťušová, D. Žiaranová, M. Mňahončák
Režia: Soňa Ferancová

6. 10.
Št: 19:00
DROBEČKY Z PERNIKU
Účinkujú: Simona Stašová, Andrea Daňková, Cestmír Gebuský, Helena Karochová, Ernest Čekan / Filip Cil, Vojtěch Závěský

18. 10.
Ut: 19:00
FRIDA
MALOVAŤ A MILOVAŤ MUZIKÁL GERI, HEVIER, VOŠATKO

20. 10.
Št: 19:00
8 EUR NA HODINU
Účinkujú: Martin Zoumar & Martin Kraus, Martina Randová / Daniela Šinkorová, A. Procháčka / Z. Pantúček

24. 10.
Po: 19:00
Šílené nožníčky
Peter Kociš / Marcel Ochránek, Karín Olasová / Zuzana Moravcová, Marek Majesky / Přemysl Boublík, Jana Valocká / Lucia Vráblicová, Dušan Szabo, Erik Peťovský / Juraj Hríčka

Wüstenrot Teatro
Bratislavské Hudobné Divadlo

wüstenrot
STAVENIE SPOLNÉHO / POZNANIE / OVERY
Generálny partner divadla

Hráme pre Vás v DK Ružinov!

Teatro Wüstenrot
DK Ružinov
Ružinovská 28
820 09, Bratislava
www.gedur.sk
gedur@gedur.sk
+421 905 668 070

Predpredaj vstupeniek
Ticketportal

ČISTENIE HROBOV DOSEKÁVANIE PÍSM
Ing. Miroslav Greisiger
0940 653 651
0919 205 521
www.cisteniehrobu.sk
Ceny platia pri objednaní do 30.9.2022

Čistenie: Jednohrob 100€ 65€ Dvojhrob 150€ 95€
Impregnácia ZDARMA Doprava ZDARMA Obhliadka ZDARMA
Obnova písma: 1,3€ 1€/znak
Dosekávania písma priamo na cintoríne: Do 10 znakov 100€
11-30 znakov 10€/znak
31 a viac znakov 9€/znak

ŽULOVÉ POMNÍKY už od 550€ vrátane nápisu!*
ŽULOVÉ KRYCIE DOSKY už od 550€* *cena závisí od zvoleného materiálu (farby žuly)
Doprava a odvoz starého materiálu ZDARMA!!
Renovácie hrobov, vázy a svietniky, tabuľky s menami, fotografie, obkladanie hrobov, krycie dosky
DUŠIČKY SA BLÍŽIA, NENECHÁVAJTE TO NA POSLEDNÚ CHVÍľU!!!
Na všetkých prácach sa dohodneme priamo na cintoríne a nájdeme spolu najlepšie riešenie.
Obhliadka a doprava je zdarma!! Od roku 2014 sme obslúžili viac ako 10 950 spokojných zákazníkov. Zavolajte a staňte sa ďalším z nich!

Oscar Wilde	odpilo si	1. časť tajničky	muž vo vzťahu k svojmu dieťaťu	rytm vyhlb	značka iónia	malá almara	Autor krížovky: Juraj Mitošinka	mesto v južnej Číne	značka striebra	citoslovce dupnutia	plochý korálový ostrov	Miriám (dom.)	Pomôcky: elemi, ane-roid, pávik, kalk, ebola	sadaním sa nahromadí	Alexander (dom.)	2. časť tajničky	staroegyptský boh slnka
strýkovia (hovor.)							pani (z franc.)						zor isté množstvo				
petrolej (hovor.)							juho-americký hlodavec márne						Alina (dom.) ochrnutie častí tela				
nápady, úmysly					rímske číslo 2100 prudko udeli				pokropil rosou 3. časť tajničky								ponárala
skratka pre licenciat				kartová hra trojitá koruna						štát v jz. Ázii divoch (pejor.)							
osobné zámeno			druh cestoviny mykni (expr.)								obec na Slovensku ilový nerast						
týkajúca sa sémy							zasiata na jeseň hučanie (v med.)								značka erbia tajne chystal		
hrala (bás.)							druh tvrdej trávy urobil pohyb							lyže (zastar.) obsahujúci cukor			
Pomôcky: tiara, smilka, litotes, krín, ylem	drením poškod mužské meno						pôjd skratka datívu						osnúval záhyb na koži				
Ernestína (dom.)					prestane spievať čierňava (zried.)							nadanie citoslovce vyjadrujúce údiv					
drobný cudzopas- ný hmyz				Európan v Indii zábavné podniky						bľabotavo skutá							Apolón (dom.)
skratka pre a iné			básnická ozdoba stelivo (zried.)								často háda otlčená						
africký a indický kopytník						Lucián (dom.) zn. pre long ton							otoč smerom dolu oxid cínatý				
prestal tkať							týkajúci sa snoba vírusové ochorenie								MPZ Rumunská žatím nahromad		
Pomôcky: faraon, aguti, Macao, ililit, sahib	gniašte lekár, ktorý lieči alopaticky							Eva (dom.) dookola						africký veľtok ženské meno			
husársky kabát zdobený šnúrami						hojne dopočíťalo							zajac (det.) svetlá, blondavá				
poľovačky					dorobí (kniž.) domáci holub							ruky (tel.) mužské meno					kovový tlakomer (odb.)
citoslovce vyjadrujúce ne-súhlas				polovičná (hud.) druh zliatiny							puška (hovor.) Izidor (dom.)						
EČV Prešova			hovorilo nezmysly severský škriatok								mužské meno tropická živica						
súvisiaca s aktom							rezaním odstraňuje praplazma								EČV Košíc izbový kvet		
všekazy								tvorená ilom osobné zámeno							krik základná číslovka		
Pomôcky: Ardovo, troll, tom-bak, lesoň	dobalo (expr.) okultné krvácanie								skratka súhvezdia Eridanus druh hliny					zlostník (expr.) zn. pre centipond			
kameň na ostrenie kopy					leňošim (bás.)												preukáže úctu po-hostením
doslovný preklad slova					opláchlí												predložka s 2. pá-dom